

Työväen waaliopas.

Sijältö:

Suomen Suuriruhtinaanmaan
waalilaki,

sekä

liitteenä eri lukuihin jaettu

Waalilain selitys.

Sirjottanut

Hrjö Mäkelin.

Wastattajan laawat laatinut

~~Hormestori N. E. Andersson.~~

Lampereellä,

W. B. Wuolulan kustannuksella.

Hinta 35 p.

Jokaiselle torpparille, tilattomalle ja maatalousoloja
harrastavalle henkilölle välttämätön kirja on

Sosialidemokratia ja Maatalouskysymys

kirj. Karl Kautsky, suom. A. K. Sivuja 198, hinta 1 mk. 25 p. nidot-
tuna, 1 mk. 50 p:niä sidottuna ja 1 mk. 75 p:niä korukansissa.

Sisältö on seuraava:

Tarvitseeko sosialidemokratia maatalousohjelmaa?

Maaseudulle!

Talonpojat ja proletarit.

Luokkataistelu ja yhteiskunnallinen kehitys.

Maan valtion omaksi ottaminen.

Metsän ja vesien valtion haltuun ottami

Kyläkommunismi.

Maalaisköyhälistön suojelus:

Teollisuus- ja maanviljelys-sosiaalipolitiikka.

Yhdistysoikeus, palkollisasetukset.

Lasten suojelus.

Koulu.

Naistyö. -

Kulkutyö.

Normaalityöpäivä. Sunnuntailepo.

Asuntokysymys.

Maanvuokra.

Maanviljelyksen suojeleminen:

Sosialidemokratia ei ole liikkeenharjoittajien etujen edustaja.

Feodaliset etuoikeudet. Metsästys.

Maanparantaminen.

Kulkutautien vastustaminen.

Valtion vakuutus.

Osuuskunnat. Maanviljelysopistot.

Maalaisväestön suojelus:

Poliisivaltion muuttaminen sivistysvaltioksi.

Itsehallinto.

Militarismi.

Koulu-, köyhäinhoito-; tierasitusten y. m. valtion huost. ottaminen.

Maksuton oikeudenhoido.

Porvarillinen ja proletaarinen veropolitiikka.

Talonpoikaisväestön valta-aseman lopettaminen.

Yhteiskunnallinen vallankumous ja maanomistajien pakkolunastus:

Sosialismi ja pikkuliike.

Oman kodin tulevaisuus.

Työväen waaliopas.

Sijältö:

Suomen Suuriruhtinaanmaan waalilaki,

sekä

liitteenä eri lukuihin jaettu

Waalilain selitys.

Sirjottanut

Hrjö Mäkelin.

Uusi kirjain kaavat laatinut

Formestari **A. E. Andersson.**

Tampereella,

M. W. Suolulan kustannuksella.

Tampereella, 1906.
Tampereen Työväen Ojusukskirjapaino r. 1.

Waalilaki.

Wahvistettu Pietarhowissa, 20 p:nä heinäkuuta 1906.

Hänen Majesteettinsa Keisari on, Suomenmaan Waltiojäätyjen alamaisesta esityksestä, Pietarhowissa ollessaan 7 (20) p:nä heinäkuuta 1906 surwainnut armoissa wahvistaa seuraawan waalilain Suomen Suuriruhtinaanmaalle:

1 luku.

Waalipiireistä ja waaliwiranomaisista.

1 §.

Edustajain walitsemista war en waltioapäiwille on Suomenmaa jaettu seuraawiin waalipiireihin:

1. Uudenmaan läänin waalipiiri;
2. Turun läänin eteläinen waalipiiri, joka käsittää Ahvenanmaan, Wehmaan, Mynämäen, Piikkön, Hätilän ja Maskun kihlatunnat;
3. Turun läänin pohjoinen waalipiiri, johon kuuluvat Ulvilan, Skaalisten, Tyrwään ja Voimaan kihlatunnat;
4. Hämeen läänin eteläinen waalipiiri, johon kuuluvat Tammelan, Hauhon ja Hollolan kihlatunnat;

5. Hämeen läänin pohjoinen waalipiiri, johon kuuluvat Birkalan, Kuoweden ja Jämsän kihlakunnat;

6. Wiipurin läänin läntinen waalipiiri, joka käsittää Rymyn, Lappeen ja Kannan kihlakunnat;

7. Wiipurin läänin itäinen waalipiiri, johon kuuluvat Jäästen, Äyräpään, Kätkälmen, Kurkijoen, Sortavalan ja Salmin kihlakunnat;

8. Mikkelin läänin waalipiiri;

9. Kuopion läänin läntinen waalipiiri, joka käsittää Rautalammin, Kuopion ja Sisälmen kihlakunnat;

10. Kuopion läänin itäinen waalipiiri, johon kuuluvat Viperin, Mlomantsin ja Pietisjärwen kihlakunnat;

11. Waasan läänin itäinen waalipiiri, joka käsittää Laukaan ja Kuortaneen kihlakunnat;

12. Waasan läänin eteläinen waalipiiri, johon kuuluvat Ilmajoen kihlakunta sekä Korsholman kihlakunta paitsi Ylistaron ja Sfontyrön kunnat;

13. Waasan läänin pohjoinen waalipiiri, johon kuuluvat Ylistaron ja Sfontyrön kunnat Korsholman kihlakuntaa sekä Lapuan ja Pietarisaaren kihlakunnat;

14. Dulun läänin eteläinen waalipiiri, joka käsittää Saloisten, Haapajärwen ja Rajaain kihlakunnat sekä Dulun maalaiskunnan, Dulunsalon, Kempeleen, Lumijoen, Limingan, Lemmeksen, Tyrnävän, Muehosen ja Utajärwen kunnat Dulun kihlakuntaa;

15. Dulun läänin pohjoinen waalipiiri, johon kuuluvat Remin kihlakunta sekä Kuivaniemen, Sin, Hautiputaan, Riimingin, Ylikimingin, Budasjärwen, Taitwalosten ja Kuusamon kunnat Dulun kihlakuntaa; sekä

16. Lapin waalipiiri, joka käsittää Lapin kihlakunnan.

Raupunki luetaan kuuluvaksi siihen waalipiiriin, johon sen ympärillä olewa maaseutukin.

Ensinmainituissa wiideskatoista piirissä walitaan wälitömillä ja suhteellisilla waaleilla satayhdeksänkymmmentähdeks-

fän edustajaa, jotka jaetaan eri waalipiirien kesken näiden hengillepantujen asukkaiden lukumäärän mukaan. Saon toimittaa senaatti joka kymmenes vuosi, ja se julkaistaan asetustoelmasja.

Sapin waalipiiri walitsee yhden edustajan sillä tavoin, kuin 53 §:ssä sanotaan.

2 §.

Sokaisista waalipiiriä warten on hywisjä ajoin ennen edustajanmaalia asetettava wiisijäseninen keskuslautakunta, joka pitää kokouksensa siinä kaupungissa, jossa läänin hallitus sijaitsee. Wiidennentoista waalipiirin keskuslautakunta on kuitenkin myös kuudennentoista piirin keskuslautakuntana.

Keskuslautakuntaan walitsee senaatti puheenjohtajan ja kaksi jäsentä ynnä yhden warajäsenen, sekä sen kaupungin waltuusto, jossa lautakunnan kokoukset pidetään, kaksi jäsentä ja yhden warajäsenen; ja kestää heidän toimintakautensa kunnnes uusi lautakunta on walittu.

Keskuslautakunta ottaa amukseen sihteerin, tarpeelliset lastijat sekä muun henkilökunnan.

3 §.

Edustajanwaali toimitetaan joka kunnassa tahi, jos kunta on jaettu useampiin äänestysalueisiin, kussakin sellaisessa alueessa.

Jos maalaiskunnan asukasluku on suurempi kuin tuhatwiisijataa, pitää kunnallislautakunnan jakaa kunta äänestysalueisiin sellaisen perusteen mukaan, että kunkin alueen asukasluku, elleiwät paikallisolot ole esteenä, on enintään tuhatwiisijataa ja että alue samalla muodostaa yhtäjaksoisen ja kulsuyhteysojien mukaan rajoitetun osan kuntaa. Niinikään tulee maisraatin jakaa kaupunki, jossa on enempi kuin kolmetuhatta asukasta, riittävän useaan äänestysalueeseen.

Kunta, jonka asukasluku on pienempi kuin ylempänä on

janottu, jaettaan sen äänestysalueisiin, kun kunnallislautakunta taikka maistraatti katsoo sen tarpeelliseksi.

Kunnallislautakunnan tai maistraatin tekemää jakoa noudatetaan, vaikka päätöksestä onkin valitettu, kunnes valituksen johdosta annettu päätös on saanut lainvoiman.

Kunta antaa käytettäväksi vaalihuoneiston kuskain äänestysalueessa.

4 §.

Kuskain maalaiskunnassa tulee kunnallislautakunnan sen vuoden tammikuun alussa, jona kolmi vuotis aika viime edustajanvaaleista luki päättyy, edustajanvaalin toimittamista varten kunnassa asettaa vaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja ja neljä jäsentä. Jos Keisarin ja Suuriruhtinaan määräyksestä uudet vaalit on toimitettu, valitaan kuitenkin uusi vaalilautakunta edustajanvaalien jälkeisen vuoden tammikuussa.

Jos kunta on jaettu äänestysalueisiin, asetetaan vaalilautakunta kutakin aluetta varten.

Vaalilautakunnan puheenjohtaja ja jäsenet ynnä tarpeellinen määrä varajäseniä valitaan kunnassa asuvien vaalioikeutettujen henkilöiden joukosta, ja kettää heidän toimikautensa kunes uusi lautakunta on valittu.

5 §.

Kaupungissa on maistraatti vaalilautakuntana.

Jos kaupunki on jaettu äänestysalueisiin, niin maistraatti jakautuu itse vaalintoimittamista varten yhtä moneen osastoon ja kutsuu tarpeen tullen lisäjäseniä näihin osastoihin.

Ellei maistraattia ole, tulee järjestysoikeuden täyttämässä laissa säädetyt maistraatin tehtävät.

2 luku.

Waaliluettelosta.

6 §.

Waaliluettelon kutakin äänestysaluetta warten tehköön sen waalilautakunta.

Sos kaupunki on jaettu äänestysalueisiin, tehköön mais-
traatti waaliluettelon kutakin sellaista aluetta warten.

7 §.

Waaliluettelon pohjaksi tulee asianomaisen henkikirjoittajan tammikuun kuluessa sinä vuonna, jona kolmiwuotis aika viime edustajanwaaleista lukien päättyy, waalilautakunnalle toimittaa kylittain ja talonnumeroittain tahti, kaupungissa, kaupunginosittain ja korttelittain tehty luettelo kaikista edellisen vuoden henkikirjan mukaan äänestysalueella asuwista henkilöistä, jotka kuluvan vuoden alkuessa owat täyttäneet neljäkolmatta vuotta.

Päitfi tätä luetteloa tehköön henkikirjoittaja kolme lisäluetteloa, yhden ensimmäistä, yhden toista ja yhden kolmatta lähinnä seuraamaa vuotta warten, joihin kuhunkin samantyyppisessä järjestyksessä merkitään ne äänestysalueella asuwat henkilöt, jotka sen edellisenä vuonna, jota warten lisäluettelo on tehty, owat täyttäneet neljäkolmatta vuotta.

Luettelot kirjoitetaan kaawakkeihin, joita henkikirjoittajalle senaatin toimesta hankitaan.

Sos sellainen syh on tietty, jonka wuoksi jollakulla luetteloon merkityllä henkilöllä ei ole waalioikeutta, on se merkittävä luetteloon hänen nimensä ohdalle.

8 §.

Niin pian kuin 7 §:ssä mainittu luettelo on saapunut, tulee waalilautakunnan huolellisesti tarkastua sanottu luettelo.

merkittä siihen ne vaalioikeudet, jotka ehkä on poisjätetty, sekä luettelosta poistaa jokin, jolla ei ole vaalioikeutta. Luetteloon merkittäköön sen jälkeen, että se on äänestysalueen vaaliluettelo, ja lautakunnan jäsenet allekirjottakoot sen.

Tarvastuksessa tulee kruununnimismiehen taikka kaupunginviskaalin olla läsnä, jonka ohessa asianomainen papi ja seurakuntain johtajat ovat velvolliset kirjonkirjain ja jäsenluetteloiden johdolla antamaan vaalilautakunnalle tarpeelliset tiedot.

9 §.

Waaliluettelon pitää maaliskuun 1 päivästä alkaen saman kuun 15 päivään asti olla asianmukaisen walvonnan alaisena tarkastettavaksi esillepantuna sopivalla paikalla äänestysalueella. mistä on tieto annettava siinä järjestyksessä kuin funnallijista kuulutuksista on säädetty.

Jos joku arvelee, että hänet oikeudettomasti on jätetty pois vaaliluettelosta tai joku muu oikeudettomasti siihen otettu, ja jos hän tahtoo pyytää oikaisua, annatsoon kirjallisesti tehdyn oikaisuvaatimuksensa maaliskuun 16 päivänä ennen kello kahdetoista päivällä vaalilautakunnalle taikka sitä aikaisemmin lautakunnan puheenjohtajalle.

10 §.

Saapuneet kirjoitukset esitellään vaalilautakunnassa maaliskuun 16 päivänä kello kahdentoista jälkeen.

Jos kirjoitus sisältää vaatimuksen, että joku vaaliluetteloon otettu on siitä poistettava, lähettäköön lautakunta saman päivänä hänelle siitä tiedon, ilmoittaen että hänellä on tilaisuus osotusta paikasta ottaa selko kirjoituksesta ja viimeistään huhtikuun 1 päivänä ennen kello kahdetoista lautakunnalle antaa kirjallinen selitys.

Sellainen tiedonanto jätetään päällyksessä, johon vastaanottajan nimi ja asuinpaikka ovat merkityt, lähimpään postitoimistoon; kuitenkin on lautakunnalla valta toimittaa

se hänelle muullakin tavoin. Jos hänen asuinpaikkaansa ei tunneta, on tiedonanto julkipantava sopivaan paikkaan kunkin kirkon kirkonkotiin ja kaupungissa raatihuoneelle.

Raamakkaita sellaisiin ilmoituksiin hankitaan maalilautakunnalle senaatin toimesta.

11 §.

Sittenkuin saapuneet kirjoitukset ja, jos 10 §:n 2 momentin mukaan on tiedonanto toimitettu, mahdollisesti annetut selitykset on esitelty, lähetetään asiakirja ynnä maalilautakunnan niihin merkittävä lausunto läänin kuvernöörille, jonka viipymättä on annettava päätös tehtyjen vaatimusten johdosta.

Selitys 10 §:n 2 momentissa mainitun vaatimuksen johdosta saataa kuitenkin antaa kuvernöörillekin, ennenkuin hän on asian ratkaisut.

12 §.

Kuvernöörin päätös maaliluetteloa koskevasta asiasta lähetetään maalilautakunnalle, joka kuuluttaa sen ja toimittaa kuvernöörille todistuksen päivästä, jolloin tämä tapahtui.

Päätöksestä annetaan lautakunta tiedon niille, joille päätös on vastainen, ilmoituksella, joka vastaanottajan nimellä ja asuinpaikalla varustetussa päällyksessä jätetään postin kuljetettavaksi.

Päätöksen tulee seitsemän päivän kuluessa kuuluttamisesta lufien kaupungissa olla nähtävänä maistraatissa ja maalla maalilautakunnan puheenjohtajan luona.

13 §.

Jos joku tahtoo hakea muutosta kuvernöörin päätökseen, tehdään sen alomaisella valituksella, joka annetaan kuvernöörille viimeistään ennen kello kahdeksasta neljäntoista päivänä päätöksen kuuluttamisesta lufien.

Kun valitus on tehty, lähetetään kuvernööri sen ynnä jäljennöjjen päätöfsestä ja afiafirjat heti mainitun ajan kulltua maan korkeimpaan oikeuswiraftoon; mutta muuſfa tapauſſeſſa kuvernööri ilmoittakoon waalilautakunnalle, että päätös on ſaanut lainwoiman.

Korkein tuomioiſtuin toimituttaa kuvernöörin kautta waalilautakunnalle afiaſta antamanſa päätöfſen.

14 §.

Ellei waatimufſta waaliluettelon muuttamifſeſta ole ſäädetyn ajan kuluuſſa waalilautakunnalle annettu, merkitſöön tämä luetteloon todifſtufſen fiitä, että luettelo on lainwoimainen.

Soſ muutoſta on waadittu, tulee lautakunnan fiittenkuin waatimus on ratkaiſtu päätöfſellä, joka on ſaanut lainwoiman, merkitä waaliluetteloon fiitä mahdöllifſefſ johtuwat oikafifjut ja ſen ohelſa jokaiſen oikafifjun kohdalla mainita päätös, johon oikafifju perufſtuu, minkä jälkeen luetteloon on fiitettawa todifſtus, että ſe fiiten oikafifſtuna on lainwoimainen.

Sainwoimainen waaliluettelo olfoon waalifſja muuttamatta noudatettawana.

15 §.

Soſ Keifarin ja Suuriruhtinaan määräyſſeſtä uudet waalit owat toimitettawat, ennenkuin waaliluettelo on edellä ſäädetyſſä järjeſtyſſeſſä uudeſtaan walmifſtetty, lähetetään waaliluettelona wiime waaliluetteloa ynnä 7 §:ſſä mainittuja liſäluettelele.

16 §.

Ennen uufia waalele on waaliluettelo niin tarkaſtetawa, kuin 8 §:ſſä on ſanottu, ſekä heti ſen jälkeen kymmenen päiwän kuluuſſa afianmukaiſen walwonnan alaiſena pi-

dettävä äänestysalucella esillepantuna, josta kuulutuksella on tieto annettava.

Waatimus waaliluettelon oikaisemisesta on saman ajan kuluessa kirjallisesti lautafunnalle esitettävä. Jos vaatimus tarkoittaa jonkun poistamista waaliluettelosta, antakoon lautakunta kirjelmän hänen tiedokseen 10 §:ssä mainituksa järjestyksessä, tehottaen häntä seitsemän päivän kuluessa edellä 1 momentissa mainitun ajan loputtua antamaan kirjallisen selityksensä.

Sen jälkeen menetellään asiassa niinkuin 11 §:ssä on säädetty; ja kuvernöörin tulee joutuisaiisti alistaa asiasta antamansa päätös maan korkeimman oikeuswiraaston tutkitavaksi.

17 §.

Seuraavana vuonna sen jälkeen, kuin 15 §:ssä mainitut waalit on toimitettu, pitää uusi täydellinen waaliluettelo ynnä lisäluettelot kahja vuotta warten tehtämän sillä tavalla, kuin tässä luvussa on säädetty.

3 luku.

Walitsijayhdistyksistä ja waaliliitoista.

18 §.

Jos jonkin waalipiirin walitsijojita wähintään wiisikymmentä allekirjoittamallaan asiakirjalla on yhtynyt jotakin erityistä edustajanwaalia warten sekä kirjoituksessa maininnut sen tahi ne henkilöt, joiden walitsemisesta he owat sopineet, olkoon sellainen walitsijayhdistys oikeutettu waalipiirin keskuslautafunnalta pyytämään yhdistyksen ehdokaslistan julkaisemista ja sen ottamista niihin waalilippuihin, joita waalipiirissä on edustajanwaalisia käytettävä.

19 §.

Afiakirja, jolla walitsijajhdistys perustetaan, olkoon päiwätty, ja sisältäväön ilmoituksen yhdistyksen kotipaikasta sekä waltuutuksen wähintään yhdelle yhdistyksen jäsenistä olemaan sen afiamiehenä. Yhdistyksen ehdokaslistassa tulee selwästi olla mainittuna niiden luvultaan enintään kolmen henkilön nimet, joita edustajiksi ehdotetaan, näiden ammatti tai toimi ja asuinpaikka, ja siinä saa 22 ja 23 §:ssä mainittujen tapausten waralta olla nimitettyinä yksi waraehdoka.

Sanotussa afiakirjassa saadaan myös ilmoittaa se yleispyrintö, jota yhdistys tahtoo saada toteutetuksi, tai erityinen tunnusana, joka osoittaa yhdistyksen käsityksen jostakin yleisestä kysymyksestä,

20 §.

Pyynnön walitsijajhdistyksen ehdokaslistan julkaisemisesta tekee afiamies yhdistyksen puolesta kirjallisesti. Jos on kaksi tai useampia afiamiehiä walittu, saawat he ainoastaan yhteisesti edustaa yhdistystä; ja olkoon kuhunkin afiamieheen nähden woimassa, mitä alempana afiamiehestä sanotaan.

Hakemukseen on liitettävä sekä se afiakirja, jolla walitsijajhdistys on perustettu, että erikseen kirjoitettu ehdokaslista. Hakemuksessa tulee afiamiehen wakuuttaa, että ne henkilöt, joiden nimet ovat allekirjoituksina sanotussa afiakirjassa, omakätisesti ovat sen allekirjoittaneet ja ovat waalioikeutettuja, niin myös että edustajiksi ehdotetut henkilöt ovat suostuwaliset vastaanottamaan edustajantoimen.

Hakemukseen pitää olla merkittynä julkisen notariuksen, kruununwoudin, nimismiehen tai kunnallislautakunnan afiamiehen, weraanmiehen läsnäollen, antama todistus siitä, että afiamies omakätisesti on allekirjoittanut hakemuksen.

Jos afiamies tahallisesti taikka huolimattomuudesta on todistanut sellaista, jota ei ole totta, tahti muuten siinä toimesijansa wirjeellisesti meneellyt, rangaistaan niinkuin wirkamies wirassa tekemästään rikoksesta.

21 §.

Hakemuskirjat, jotka 20 §:ssä on mainittu, tulee asiamiehen joko itse tai valtuutetun asiamiehen kautta antaa vaalipiiriin keskuslautakunnalle viimeistään yhden neljäntä päivänä ennen vaalipäivää.

Jos asiakirjat on annettu postissa kuljetettavaksi niin aikaisin, että niiden olisi pitänyt viimeistään sanottuna määräpäivänä lautakunnalle saapua, olkoon sekin pätevä.

22 §.

Jos joku valitsijayhdistyksen ehdokaslistaan otetuista henkilöistä kuolee tai jos havaitaan, ettei hän enää ole vaalikelkoinen, tulee asiamiehen pyyhkiä hänen nimensä pois ehdokaslistasta.

Jos ehdokaslistassa mainitaan myöskin varaehdokas, pantoon asiamies hänet ehdokkaaksi.

23 §.

Jos valitsijayhdistyksen johdosta, että joku yhdistyksen ehdokkaista on myöskin toisen valitsijayhdistyksen ehdokaslistassa, tahtoo pyyhkiä pois hänen nimensä listastaan taikka panna toisen sen sijaan, olkoon yhdistyksellä siihen valta.

Jos siinä asiakirjassa, jolla yhdistys on perustettu, asiamiestä ei ole nimenomaan valtuutettu päättämään sellaisesta toimenpiteestä, voidaan se suorittaa ainoastaan sellaisen päiwätyn kirjallisen julkilausuman nojalla, jonka ovat allekirjoittaneet vähintään puolet ensinmainitun kirjoituksen allekirjoittajista.

24 §.

Ilmoitus valitsijayhdistyksen ehdokaslistan muuttamisesta on asiamiehen kirjallisesti tehtävä vaalipiirin keskus-

lautakunnalle viimeistään kuudententoista päivänä ennen vaalipäivää, ja pitää sen olla niin todistettu, kuin 20 §:ssä on sanottu.

Jos asiamies itse ei ole oikeutettu muutosta tekemään, on ilmoitukseen liitettävä sellainen julkilausuma, kuin 23 §:n 2 momentissa on mainittu, ja tulee siinä olla asiamiehen vakuutus että allekirjoitukset ovat omakätisiä.

25 §.

Jos kaikki tai useammat valitsijayhdistykset tahtovat toistensa kanssa yhteisesti toimia vaalia varten, olkoon niillä oikeus yhtyä vaaliliittoksi.

Sellainen liittoutuminen tapahtuu siten, että kunkin yhdistys antaa julkilausuman vaaliliiton perustamisesta sekä tekee siitä ilmoituksen vaalipiirin keskuslautakunnalle.

Älköön minkään vaaliliiton ehdokkaita yhteensä olko useampia kuin vaalipiiri saa valita edustajia.

26 §.

Julkilausuma, joka on 25 §:ssä mainittu, käyköön kirjallisesti, ja lueteltakoon siinä kaikki ne valitsijayhdistykset, joiden kesken liitto tehdään, sekä niiden lopulliset ehdokaslistat.

Sellaisen julkilausuman pitää olla päivätty ja sen allekirjoittakoot vähintään puolet yhdistyksen perustamiskirjan allekirjoittajista. Viitosta tehtävään ilmoitukseen nähdessä noudatettakoon mitä 24 §:ssä on säädetty.

27 §.

Valitsijayhdistys, joka jo kuuluu vaaliliittoon, älköön toiseen vaaliliittoon yhtyä. Eri vaaliliitot älkööt myöskään tehdä liittoa keskenään.

28 §.

Sittenkuin walitsijajhdistysten kesken perustetuista waali-
liitosta on ilmoitus tehty, voidaan niihin ehdokaslistoihin,
jotka sisältyvät liiton perustamista koskevaan julkkilau-
maan, tehdä ainoastaan sellainen muutos kuin 22 §:ssä on
sanottu.

4 luku.

Kestuslautakunnan valmistawista toimen- piteistä waalia warten.

29 §.

Kestuslautakunta kokoontuu ensi kerran puheenjohtajan
kutsuun viimeistään neljäkymmentäviisi päivää ennen
edustajanwaalia walitsemaan sihteerin ja määräämään, minä
aitoina ja missä paikassa asiatirjoja vastaanotetaan, niin
myös sen jälkeen kolmantenahymmentenä, kahdentenakol-
matta ja wiidentenatoista päivänä ennen edustajanwaalia
sekä viimeistään toisena päivänä edustajanwaalin jälkeen
kello kymmenen aamupäivällä ja on josta kerta koolla, niin
kauan kuin asiain käsittelyä warten on tarpeen.

30 §.

Kolmantenahymmentenä päivänä ennen edustajanwaalia
esitellään ja tarkastetaan ne hakemukset, jotka ovat saapu-
neet walitsijajhdistyksiltä.

Jos havaitaan, ettei hakemus ole asianmukaisesti tehty
tai walitsijajhdistys laillisesti perustettu, annettakoon sen
asiamiehelle tieto, ettei hakemukseen ole suostuttu, ja ilmoi-
tettakoon samalla hylkäämisen syht.

31 §.

Hakemukset, jotka ovat asianmukaisesti tehdyt laillisesti perustettujen valitsijayhdistysten puolesta, varustetaan juoksevalla järjestysnumerolla.

Hakemuksen järjestysnumero merkitään myöskin hakemuksen mukana olevan ehdokaslistan yläreunaan, minkä ohessa heti järjestysnumeron alle merkitään yhdistyksen kotipaikka ja sen yleispyrintö tai tunnusjona, jos sellainen on ilmoitettu.

32 §.

Reskuslautatunta ryhtyköön heti tämän jälkeen sellaisiin toimenpiteisiin, että kaikki järjestysnumerolla varustetut ehdokaslistat, kulin ottafirjoitussineen, wiippmättä yhdessä painatetaan sillä tavoin, että ne tulevat samalle puolelle lehteä järjestettyinä järjestysnumeronsa mukaan ja erotettuina toisistaan selvillä viivoilla.

Jos 30 §:n 2 momentissa mainituissa tapauksissa valitsijayhdistys on seitsemän päivän kuluessa antanut uuden hakemuksen, jossa ne kohdat on oikaistu, joita vastaan muistutuksia oli tehty, mutta joka muuten on muuttamaton, esiteltäköön ja tarkastettakoon se kahdentenakolmatta päivänä ennen edustajanvaalia. Samassa tilaisuudessa otetaan myös tutkittavaksi ne hakemukset, jotka ilman hakijain syytä ovat myöhästyneet. Jos hakemus silloin havaitaan asianmukaiseksi, monisteltakoon ehdokaslista erikseen niinkuin ylempänä on säädetty.

33 §.

Niin pian kuin 32 §:ssä määrätty monistelu on tehty on painettu ehdokaslistojen yhdistelmä sekä 32 §:n 2 momentissa mainituissa tapauksissa erityinen ehdokaslista lähetettävä kaikille waalipiirin valitsijayhdistyksille, kunnallislautatunnille, maistraateille ja järjestysosastoille sekä muutoin pidettävä yleisön saatavana.

34 §.

Siinä kokouksessa, joka alkaa viidentenätoista päivänä ennen vaalia, esitellään ja tarkastetaan saapuneet ilmoitukset, jotka koskevat ennen julkaisuuhin ehdokaslistoihin tehtyjä muutoksia taikka vaaliliittoja.

Ellei ilmoitusta voida hyväksyä, menetellään niinkuin 30 §:n 2 momentissa on sanottu.

Tämän jälkeen on hyväksyttävien ilmoitusten johdolla, painettu yhdistelmä asianmukaisesti oikaistava ja kaikki siinä olevat samaan vaaliliittoon kuuluvat ehdokaslistat yhdistettävät yhteisen otsakirjoituksen alle ja asetettavat erikseen muista listoista, niin että liitto ja ne ehdokaslistat jotka siihen kuuluvat, heti selvästi esiintyvät. Sillä tavoin syntynyt lopullisten ehdokaslistojen yhdistelmä monisteltiin heti painattamalla.

35 §.

Keskuslautakunta painattaa sen jälkeen joutuisasti vaalilippuja koko vaalipiiriä varten ja lähettääköön kunkin äänestysalueen vaalilautakunnalle tarpeellisen määrän niitä päällyksessä, joka on suljettava vaalipiirin finetillä ja johon on merkittävä tieto vaalilippujen luvusta.

Sotaisessa vaalilipussa tulee sisäpuolella olla seä vaalitsijan täyrettäväksi varattu tyhjä kohta että myöskin painettuna kaikki keskuslautakunnan julkaisemat ehdokaslistat, ja on tässä tarfoin noudatettava 32 ja 34 §:ssä annettuja määräyksiä, kuitenkin niin, ettei niissä enää saa mainita waraehdokasta.

Waalilippujen pitää olla niin tehtyjä, että selvästi näkyy, miten ne ovat kotoontaitettavat ja suljettavat, eikä niissä saa olla mitään muuta kuin mitä yllä on säädetty.

36 §.

Waalilippujen ohella toimitetaan vaalilautakunnille riittävä määrä oikaistua ehdokaslistojen yhdistelmää sekä vaali-

leimain tarpeineen, jota paitti mainittua yhdistelmää lewitetään niinkuin 33:esjä on sanottu.

Waalileiman pitää olla yhtäläinen waalipiirin kaitisja äänestysalucisja.

5 Luku.

Waaleist.

37 §.

Heinäkuun 1 päivänä sinä vuonna, jona kolmituotis- aika wiime edustajanwaaleistä lukien päättyy, alkaa waalitoimitus kuskain äänestysalucisja kello yhdeksän aamulla sekä jatkuu kello kahdeksaan illalla ja seuraavana päivänä niinitään kello yhdeksästä kello kahdeksaan, kumpajenakin päivänä keskeytyen enintään kahden tunnin wäliajakki waalilautakunnan määräjfen mukaan.

Jos Keisari ja Suuriruhtinas on määrännyt toimitettawaksi uudet waalit, ryhdytään waalitoimitukseen sen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa lähinnä kuudenkymmenen päivän kuluttua siitä kuin määräys julkaistiin, sekä jatkuu sitten niinkuin 1 momentisja on sanottu.

38 §.

Waalilautakunnan asiana on ryhtyä kaikkin waalin toimitamista warten tarpeellisiin toimiin.

Erittäinkin tulee siitä olla huolta pidetty, ettei kukaan saa waalilippua, ennenkuin hän on hawaittu waalioikeutekiksi, sekä että walitsija saattaa täysin säilyttämällä waalisalaisuuden waalilippuunsa merkittä, miten hän äänestää, ja että tätä warten tarpeelliset apuneuwot owat saatavisja.

Lautakunta katsooon myöskin, että tyllin tilawa paikka waalihuoneen wieresjä on tarjona niille walitsijojille, jotka

obottamat vuoroansa waalihuoneeseen päästäkseen, ja että tämä paikka suljetaan sillä kellonlyömällä, jolloin waalitoimitus on illalla keskeytettävä tai laukautettava. Jos toimitus päivällä keskeytetään, suljetaan odotuspaikka, kun waalilautakunta sen tarpeelliseksi katsoo.

Waalihuoneen toimituttaa senaatti joksaiseen äänestysalueeseen valtion kustannuksella.

39 §.

Älköön waalihuoneustossa taikka sen wiereissä pidettävä puheita, älköönkään painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia julkipantako tai walitsijaille jaeltako.

40 §.

Waalilautakunnan huolena olkoon että waalipiirin keskuslautakunnan julkaisema ilmoitettujen lopullisten ehdokaslistojen yhdistelmä on tiedoksi pantuna ja muutoinkin saatavana sekä itse waalihuoneessa että wiereisissä huoneissa ja etuhuoneessa.

41 §.

Edustajanwaalissa pitää olla saapuvilla erityinen waalilautakunnan ottama henkilö, jonka tulee walitsijan pyynnöstä avustaa häntä tarpeellisten merkintäin tekemisessä waalilippuun.

Avustajan tulee tunnollisesti täyttää walitsijan osotukset niin myös pitää jalassa waalitoimituksessa saamansa tiedot. Jos hän tätä vastaan rikko, rangaistaan niinkuin wirtamies wirtarikoksesta.

42 §.

Waalitoimituksessa tulee lautakunnan puheenjohtajan juuri ennen äänestysten alkua näyttää läsnäolijoille, että

vaaliurna on tyhjä, sekä sitten avata se päällänsä, jossa lautafunnalle lähetetyt vaaliliput ovat.

43 §.

Valitsija, joka haluaa vaalioikeuttansa käyttää, ilmoittaa tautuon vaalilautafunnalle saadakseen vaalilipun.

44 §.

Vaalissa olloon kullakin valitsijalla oikeus äänestää enintään kolmea henkilöä, ja osottaaon silloin 45 §:ssä sanotulla tavalla, missä järjestyksessä hän haluaa saada heidät valituiksi.

45 §.

Jos valitsija tahtoo antaa äänensä jonkun valitsijajärjestyksen ehdokaslistan hyväksi, joka on otettu vaalilippuun, merkittöön tämän listan punaisella viivalla. Jos hän haluaa muuttaa ehdokaslistassa olevien nimien järjestystä, pannaan siihen myöskin numeron 1 sen nimen eteen, jonka hän asettaa ensi sijalle, ja numeron 2 sen nimen eteen, joka on olema toinen järjestyksessä.

Ellei valitsija hyväksy yhtäkään vaalilippuun painetuista ehdokaslistoista, kirjoitetaan vaalilipussa sitä tarpeesta warten warattuun tyhjään kohtaan sen tahi niiden henkilöiden nimet, joita hän äänestää, olivatpa mainituissa listoissa taikka ei, ja asettauon ne siihen järjestyseen, joissa hän haluaa saada heidät valituiksi; merkittööt siihen myöskin kunkin ammatin tai toimen ja asuinpaikan.

Sitten näyttäköön valitsija vaalilipun kotoontaitettuna ja suljettuna vaalilautafunnalle leimattavaksi ja pannaon vaalilippunsa leimattuna vaaliurnaun.

46 §.

Walitsijan sallittakoon käyttää äänioikeuttansa josfain muussa äänestysalueessa kuin siinä, jonka waaliluetteloon hän on merkitty, jos hän esiin antaa sitä tarkoitusta warten annetun otteen sanotusta waaliluettelosta.

Jos walitsija kuuluu toiseen waalipiiriin, olloon oikeutettu antamaan äänensä jonkun siellä ilmoitetun walitsijayhdistyksen ehdokkaistaan hyväksi, kirjoittamalla sen ehdokaiden nimet waalilippuunsa.

Kun toiseen waalipiiriin kuuluwa walitsija täten käyttää waalioikeuttaan, pitää hänen oman waalipiirinsä nimi olla merkittynä hänen waalilippunsa ulkopuolelle, ennenluin lippu pannaan waaliurna.

47 §.

Sittenkun walitsija on pannut waalilipun urnaan, merkitään waaliluetteloon, että hän on käyttänyt waalioikeuttansa. Kun walitsija 46 §:ssä sanottua tarkoitusta warten saa otteen waaliluettelosta, on sekin luetteloon merkittävä.

48 §.

Kun waalitoimitus keskeytetään, on waaliurna suljettava wähintään kolmen läsnäolijan sinetillä ja pantawa warmaan talteen. Kun toimitusta sitten jatketaan, tulee lautakunnan ennen sinettien poistamista tarkastaa, että ne ovat ehjät.

Kaikkilla niillä walitsijoilla, jotka ovat tulleet saapuwille ennen waalitoimituksen keskeyttämiseen tai äänestysten lopettamiseen määrättyä kellonhämää, olloon oikeus antaa äänensä ennenkuin toimitus keskeytetään tai äänestys julistetaan päättyneeksi.

49 §.

Niin pian kun äänestys on päättynyt, otetaan annetut waaliliput urnasta ja lasjetaan ne aukaisematta. Samaten

lasjetaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotta vaaliluetteloon ja pöytäkirjaan tehtyjen merkintöjen mukaan ovat vaalioikeuttaan käyttäneet.

Raikki annetut vaaliliput pannaan sen jälkeen kestäväään päällykseen, jonka vähintään kolme vaalilautakunnan jäsentä sinetillään huolellisesti sulkee.

Päällykseen kirjoitetaan sitten osote vaalipiirin keskuslautakunnalle ja merkitään tieto lähetyksen sisällyksestä.

Jos vaalilipuissa on sellaisia, joiden ulkopuolelle on merkitty toisen vaalipiirin nimi, pitää kuitenkin nämä heti laskettaessa erottaa muista ja sitten samalla tavalla panna päällykseen, johon kirjoitetaan osote mainitun vaalipiirin keskuslautakunnalle.

50§.

Jos annettuja vaalilippuja heti ei voida laskea, sentähden: että aika on pitkälle kulunut, menetellään vaaliurinan kanssa kuten 48 §:ssä on sanottu, ja toimitetaan annettujen vaalilippujen laskeminen ja päällykseen paneminen seuraavana päivänä.

51 §.

Waalitoimituksessa pitää joku vaalilautakunnan jäsenistä pöytäkirjaa, johon merkitään toimituspäivä, lautakunnan läsnäolevat jäsenet, kellonhymät, jolloin toimitus alkoi ja keskeytyi sekä äänestys julistettiin päättyneeksi, ne henkilöt, jotka toisen äänestysalueen vaaliluettelon otteen nojalla ovat olleet äänestämässä ja kutsu näistä kuuluvat toiseen vaalipiiriin, annettujen vaalilippujen ja vaalioikeuttaan käyttäneiden lukumäärä, sekä aika, jolloin 49. §:ssä mainitut päällykset sinetillä suljettiin, minkä ohessa siinä käytettyjen sinettien painosummat pannaan pöytäkirjaan.

Toimitus lopetetaan siten, että pöytäkirja julki luetaan ja vaalilautakunnan puheenjohtaja siihen merkitsee että pöytäkirja on oikea, minkä jälkeen pöytäkirja pannaan vaali-

piirin keskuslautakunnalle osotetulla päällekirjoituksella varustettuun päälllykseen.

Painettuja pöytäkirjankaavoja hankitaan vaalilautakunnalle senaatin toimesta.

52 §.

Waalilautakunnan puheenjohtajan ja jonkun jäsenen tulee yhdesä niin pian kuin mahdollista lähimpään postitoimistoon wiedä sekä 49 §:ssä mainitut waaliliput että waalipöytäkirja eri päälllyksisä.

53 §.

Lapin waalipiirissä äänestäbön kufin walitsija edustajanwaalisja ainoastaan yhtä ehdofasta, ja läyttä'bön hän tällöin sellaista waalilippua kuin hän itse haluaa. Muuten on Lapin edustajanwaaliin nähden soveltuwisja kohdin woi-
masja mitä tässä laisja säädetään.

6 luku.

Äänten laskemisen perusteista.

54 §.

Sille, jota walitsija äänestää ensi sijassa tulee yksi ääni, toiselle järjestyksessä puoli ja kolmannelle kolmasosa ääntä.

Kunkin ehdokkaan siten saamat äänet yhteenlasgettuiina owat hänen äänimääränsä.

55 §.

Jos joku niistä, joita walitsija on äänestänyt, ei ole waalikelpoinen tai selwästi nimi-etty, oltoon kuitenkin walitsijan ääni woimassa toisiin nähden.

Jos valitsija vaalilippuunsa on merkitsemällä osottanut useampia kuin yhden ehdokaslistan,
 tai on tehnyt merkitsemäänsä ehdokaslistaan muullaisen kuin nimien järjestystä koskevan muutoksen,
 tai jos hän on vaalilippuunsa kirjoittanut useampia kuin kolme nimeä,
 tai pannut vaalilippuunsa erityisen merkin tai nimitysoituffensa,
 tai käyttänyt muullaisia kuin vaalilautafunnaita saatua vaalilippua,
 tai jos vaalilippu hawaitaan leimacmattomaksi, olkoon sellainen vaalilippu mitätön.

56 §.

Waaliliput, jotka on annettu saman valitsijayhdistyksen ehdokaslistan hyväksi, pidetään yhtenä ääniryhmänä.

57 §.

Saman ääniryhmän ehdokkailta on etusija toistensa edellä niiden äänimäärien suuruuden mukaan, jotka kufin 54 §:n mukaan on ääniryhmässä saanut, ja heidät katsotaan olevan fiinä järjestyksessä ryhmän kaikkien walitsijain ajettamia.

Jotaiselle ääniryhmän ehdokkaista annetaan siis etusijan määräämiseksi hänen ja muiden ryhmäin ehdokasten välillä wertaussälu, joka ääniryhmän ensimmäisellä ehdokkaalla on sama kuin ryhmän vaalilippujen koko lukumäärä, toisella puolet ja kolmannella kolmasosa siitä.

58 §.

Jos kaksi tai useampia ääniryhmiä kuuluu samaan vaaliliiittoon, niin ne muodostawat yhdistetyn ääniryhmän, jossa niiden ehdokkailta on etusija toistensa edellä niiden wertaussälujen suuruuden mukaan, jotka kufin heistä 57 §:n 2 momentin mukaan on saanut. Jos joku ehdokas on yhteinen

kahdelle tai useammalle noista yksinkertaisista ääniryhmistä, niin hänen vertauslukupensa yhteenlaskettu määrä osottaa hänen järjestysijansa.

Mainitusja järjestysijässä katsotaan kaikki ne ehdokkaat, jotka yhdistetyssä ääniryhmässä ovat saaneet ääniä, ryhmän kaikkien valitsijain asettamiksi; ja annetaan heille siis uudet vertausluvut, siten että ensimmäinen ehdokas vertauslukuun saan saa yhdistetyn ääniryhmän vaalilippujen koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmasosan, neljäs neljäsosan ja niin edespäin.

59 §.

Jos sama henkilö on saanut ääniä vaalilippuista, jotka eivät kuulu mihinkään ääniryhmään, on hänen saamiensa äänten yhteenlaskettu määrä hänen vertauslukupensa.

60 §.

Jos joku muussa tapauksessa, kuin 58 §:ssä on mainittu on yhteisenä ehdokkaana kahdessa tai useamassa ääniryhmässä, yksinkertaisessa taikka yhdistetyssä, olkoon hänen niissä saamiensa vertauslukupensa yhteenlaskettu määrä hänen lopullisena vertauslukupensa.

Sama olkoon laji, jos ehdokkaalla on vertausluku jossakin ääniryhmässä ja samalla sellainen vertausluku, kuin 59 §:ssä on sanottu.

61 §.

Älkköön vertausluku, joka on saatu yhteenlaskemalla 60 §:n 1 momentin mukaan, olko suurempi sitä lukua, joka ehdokkaalle olisi tullut, jos kaikki siinä tarkoitetut ääniryhmät olisivat olleet yhdistettyinä ääniryhmänä.

62 §.

Jos ääniluvut tai vertausluvut käyvät tasan, ratkaistaan arpalla.

7 luku.

**Waalin tuloksen määräämisestä ja valta-
firjain antamisesta.**

63 §.

Niin pian kuin jostakin äänestysalueesta sen waaliliput ovat keskuslautakunnalle saapuneet, ovat päälyhjet awattawat ja waaliliput laskehtawat lautakunnan kaikkien jäsenten läsnäollessa.

Sen jälkeen ovat waaliliput awattawat ja järjestettävät muodostamiensa yksinkertaisten ääniryhmien mukaan, sekä kunkin ryhmän waaliliput ja ryhmässä asetettujen ehdokaiden äänet laskehtawat.

Waaliliput, jotka eivät kuulu mihinkään ryhmään, erote taan erikseen, sekä laskehtaan yhteen ne äänet, jotka sellaisissa waalilipuissa ovat onnetut samalle henkilölle.

Mitättömiksi huomattut waaliliput asetetaan syrjään ja pannaan sitten erityiseen päälyhjeeseen, joka suljetaan sinetillä.

64 §.

Sittenkuin kunkin äänestysalueen waaliliput näin on laskehtu ja järjestetty sekä niistä annetut äänet niin yhteen laskehtu, kuin 63 §:ssä on sanottu, ovat kaikki samaan ääniryhmään kuuluvat waaliliput eri äänestysalueista yhteen koottawat sekä kunkin ääniryhmän ehdokaiden äänet yhteen laskehtawat.

65 §.

Tämän jälkeen menetellään seuraawalla tavalla:

a) kunkin yksinkertaisen ääniryhmän ehdokaiden nimet firjoitetaan järjestykseen heidän saamiensa äänilukujen suu-

ruuden mukaan, jonka ohessa merkitään heille 57 §:n 2 momentin mukaan tulevat vertausluvut;

b) yhdistetyn ääniryhmän ehdokkaiden nimet kirjoitetaan 58 §:n 1 momentin määräämään järjestykseen ja merkitään heille saman pykälän 2 momentin mukaan laitetut vertausluvut;

c) niiden ehdokkaiden nimet, joita on äänestetty mihinkään ääniryhmään kuulumattomilla vaalilipuilla, kirjoitetaan lulin erikseen, saamansa äänimäärä vertauslufuna, niinkuin 59 §:ssä sanotaan;

d) jos samalla ehdokkaalla on vertausluvut kahdessa tai useammassa näin saadussa lopullisessa ryhmässä, niin hän poistetaan niistä kaikista ja hänen nimensä kirjoitetaan erikseen sekä merkitään hänelle lopullinen vertausluku sen mukaan kuin 60 ja 61 §:ssä sanotaan;

e) kaikkien ehdokkaiden nimet kirjoitetaan uudestaan heidän lopullisten vertauslufujensa suuruuden mukaiseen järjestykseen, jonka ohessa myös nämä luvut merkitään.

66 §.

Sittenkuin kaikki ehdokkaat täten on järjestetty lopullisiksi vertauslufujensa suuruuden mukaan, julistaa keskuslautakunta niistä, joilla on suurimmat vertausluvut, niin monta walituffi, kuin waalipiiri saa walita edustajia, julistuttaa sen samana päivänä tiedoksipanolle lautafunnan etuhuoneessa, ilmoittaen samalla, mikä edustajansijan joutuesä awoimeksi lähinnä tulewat walittujen sijalle, sekä antaa wiipymättä lullekin walitulle walitfirjan.

Jos joku niistä, jotta onj ulistettu walituffi, ei ole ollut ilmoitetulla ja julkaistulla listalla, pitää kuitenkin keskuslautafunnan, ennenskuin walitfirja hänelle annetaan, tiedustella häneltä, juostuuko hän vastaanottamaan edustajan toimen.

Jos ehdokas kieltäytyy taiffa ei hymmenen päivän kuluesä tiedon saamisesta lufien keskuslautafunnalle ilmoita juostuustaan, täyterään awoin sija minku'n 67 §:ssä sanotaan.

67 §.

Jos joku on valittu kahdesja tai useammasja waalipiirissä, on hän olewa sen waalipiirin edustaja, jossa hänellä on suurin wertausluku.

Siten poistuneen jälkeen awoimekki joutunut sija täytetään etupäässä siitä yffinfertaisesta äänirymästä, josta hän oli walittu, ja tulee hänen sijaansa se, jo'a siinä on saanut suurimman wertausluvun lähinnä walitun tai walittujen jälkeen. Jos sellaista ei ole, täytetään awoin sija samojen perusteiden mukaan siitä yhdistetystä äänirymästä, johon yffinfertainen äänirymä kuului.

Jos awointa sijaa ei tälläkään tavalla voida täyttää, astuu sijaan se, jolla oli waalipiirissä suurin wertausluku niiden joukossa, joita aikaisemmin ei ollut walituiksi julistettu.

Jos poisjoutunut oli eri ryhmien yhteinen ehdokas, täytetään awoin sija lähinnä siitä äänirymästä, jossa hänellä oli suurin wertausluku.

Jos muutoin sija joutuu awoimekki, olkoon sama laki.

Lapin waalipiirissä on, jos edustajaksi walittu kieltänyt tytointa vastaanottamasta taikka jos walitun sija muuten tulee awoimekki, viipymättä toimitettava uusi edustajanwaali. Kuvernööri määrättöön waalin ajan ja kuulututtuoon sen.

68 §.

Edustajan waltakirjan pitää olla näin kuuluwa:

„Edustajanwaalissa, jota p:nä
fuuta toimitettiin

waalipiirissä, on N. N., asuwa , walittu olemaan edustajana Suomen Suuriruhtinaanmaan waltiopäiwillä, tästä päivästä alkaen kunnes tämänjälkeiset edustajanwaalit on suoritettu; ja olkoon tämä todistus edustajan waltakirjana“. Paikka ja aika.

Jos edustajansija on joutunut awoimekki, antaa keskuslautakunta waltakirjan sille, joka 67 §:n mukaan on astuwa poisjoutuneen tilalle. Tässä tapauksessa pitää waltakirjan olla näin kuuluwa:

„Sittenkuin p:nä kuinta maali-
piirissä toimitetussa edustajanvaalissa N. N. oli valittu
olemaan edustajana Suomen Suuriruhtinaamaan valtio-
päivillä p:stä alkaen kunnas senjälkeiset edusta-
janvaalit suoritettaisiin, mutta edustajansija hänen jälkeensä
on tullut avoimeksi, on 20 (7) p:nä heinäkuuta 1906 an-
netun vaalilain 67 §:n mukaan N. N., asuma
valittu hänen sijaansa eduskunnan jäseneksi; ja olkoon tämä
todistus edustajan valtakirjana“. Paikka ja aika.

69 §.

Kaikki vaaliliput ovat tämän jälkeen pantavat päällyh-
seen, joka suljetaan keskuslautakunnan ja sen puheenjohtajan
sineteillä, ja säilytettävät, kunnas lähinnä seuraavat vaalit
on toimitettu.

Kaikki laskeumat ovat yhdistettävät keskuslautakunnan ja
puheenjohtajan sinetisiteellä sekä säilytettävät pöytäkirjan
liitteenä.

70 §.

Kun toimitus keskeytetään, pitää kaikki vaaliliput ja las-
keumat niin säilytettävän, ettei kukaan saa niitä käsiinsä.

71 §.

Keskuslautakunnan kokouksissa tehdään pöytäkirja, johon
merkitaan kokouksen päivät, kello: lyömä, jolloin se alkoi, kes-
keyhti ja päättyi, läsnäolevat jäsenet sekä päätökset; kuitenkin
voidaan päätöksen sisältös ilmoittaa viittaamalla kirjeseen
tai muuhun toimituskirjaan.

Kirkkeen on pöytäkirjaan otettava mitättömien vaalilippu-
jen lukumäärä kussakin äänestysalueessa.

Pöytäkirjan allekirjoittaa sihteeri ja todistaa oikeaksi pu-
heenjohtaja.

72 §.

Kun vaalin tulos määrätään, on pöytäkirjassa mainittava sekä vaalitut henkilöt että ne jotka, edustajansijan joutuesä avoimeksi, lähinnä tulevat valittujen tilalle.

Kun näistä merkitään pöytäkirjaan ilmoittamalla hänen nimensä, ammatinsa tai toimensa ja asuinpaikkansa, sekä hänen saamansa äänimäärä ja vertausluku.

73 §.

Keskuslautakunnan tulee heti antaa läänin kuvernöörille ja vaalipiirin vaalilautakunnalle tieto vaalin tuloksesta ja julkaisista se hynnä valittujen vertausluvut vähintään yhdesjä paikkakunnalla ilmestyvässä sanomalehdessä.

Kulletin valitulle toimituttatsoon keskuslautakunta myös viipymättä hänen valtakirjansa.

74 §.

Keskuslautakunnan kokouksissa, jotka pidetään vaalilippujen lastemista ja vaalin tuloksen määräämistä warten, ovat walittijajhdistysten asiamiehet oikeutetut olemaan saapuvilla.

75 §.

Keskuslautakunnasta lähtewät toimituskirjat allekirjoittaa lautakunnan puolesta puheenjohtaja ja warmentaa sihteeri.

8 luku.

Miten edusjanwaalista walitetaan.

76 §.

Jos joku tahtoo walittaa edustajanwaalista, tehköön sen kirjallisella walituskella, jota viimeistään neljäntenätoista päivänä siitä, kuin vaalin tulos 66 §:n mukaan tiedoksi-

panolla julkaistiin, on ennen kello kahentoista päivällä läänin kuvernöörille annettava.

77 §.

Jos edustajanvaalista on valitettu, vaatikoon kuvernööri heti ne tiedot ja selitykset, jotka valitusten johdosta katsotaan tarpeelliseksi, ja antakoon sitten viipymättä asiasta päätöksen.

78 §.

Kuvernöörin päätöksen julkaisemisesta ja sen ilmottamisesta yksityiselle asialliselle, niin myös muutoksenhakemisesta siihen noudatettakoon mitä 12 ja 13 §:ssä on säädetty.

9 luku.

Erityisiä säännöksiä.

79 §.

Kaikki menot vaalilautakunnista ovat kuntien suorittamat, jota vastoin vaaliliput kustannetaan ja kaikki menot keskuslautakunnista suoritetaan valtion varoista.

Keskus- ja vaalilautakunnilla on vapaafirjeoikeus.

80 §.

Jos tässä laisja jotakin tapausta warten säädetty määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi, pidettäväön seuraava arkipäivä määröpäivänä.

Ministeriwaltiliosyhteeri A. L a n g h o f f.

Laki, joka käsittää Suomen Suuriruhtinaanmaan uuden Waltiopäiväjärjestyksen sekä Waalilain toimeenpanemisesta aiheutuvia wälittäviä säännöksiä.

Annettu Pietarhewisä, 20 p:nä heinäkuuta 1906.

Hänen Majesteettinsa Keisari en, Suomenmaan Waltiosäätäjien alamaifesta esityksestä, Pietarhewisä olessaan 7 (20) p:nä heinäkuuta 1906 suwainnut armoissa wahwistaa seuraawan lain, joka käsittää Suomen Suuriruhtinaanmaan uuden Waltiopäiväjärjestyksen sekä Waalilain toimeenpanemisesta aiheutuvia wälittäviä säännöksiä.

1 §.

Keisarin ja Suuriruhtinaan määrättäwänä on sekä päivä, milloin vuonna 1907 waltiopäiwäin on kokoontuminen, että myöskin ajat, milloin waalit sanotuille waltiopäiwille ovat toimitettawat sekä 20 (7) p:nä heinäkuuta 1906 annetussa waalilaisja määrättyihin valmistawiin toimenpiteisiin waaleja warlen ryhdyttävä.

Seuraawat edustajanwaalit pidetään sinä vuonna, jona warfinaiset waltiopäiwät kokoontuwat kolmannen kerran.

2 §.

Heinäkuun 20 (7) p:nä 1906 wahwistetun waltiopäiväjärjestyksen 73 §:n 1 momentissa mainittu ehdotus ohjesääntömääräyksiksi on, kun eduskunta sanotun waltiopäivä-

järjestyksen nojalla ensi kerran kokoontuu, puhemiehen ja varapuhemiehen tehtävä yhdesä neljän edustajan kanssa, mitkä eduskunta on välittömällä vaaleilla siihen määrännyt.

Niitä valitsijamiesvaalia koskavia määräyksiä warten, jotka mainitaan waltiopäiwäjärjestyksen 34 §:n 2 momentissa, teettää senaatti ehdotuksen, eduskunnan ensimmäisessä kokouksessa puhemiehelle toimitettawaksi.

3 §.

Kun pankkiwaltuusmiesten waali waltiopäiwäjärjestyksen 74 §:n mukaan ensi kerran tapahtuu, ovat sanotussa pykälässä mainitut kuusi pankkiwaltuusmiestä walittawat ja waali toimitettava erikseen kutakin waltuusmiestä warten. Sollei waalissa lukaan ole saanut ehdotonta äänten enemmistöä, toimitetaan uusi waali niiden kahden kesken, jotka ovat saaneet enimmäkseen äänet.

Näin walituista eroaa, arwan kautta, kahdesä lähinnä seuraawassa waalissa kummallakin kerralla yksi niistä waltuusmiehistä, jotka on walittu olemaan osallisina kaikissa pankkiwaltuusmiesten käsiteltävissä asioissa, ja yksi niistä waltuusmiehistä, jotka on walittu olemaan osallisina niiden asiain käsitelyssä, jotka ovat kaikkien pankkiwaltuusmiesten yhteisesti ratkaistawat.

4 §.

Waltiopäiwäjärjestyks 20 (7) päiwältä heinäkuuta 1906, waalilaki samalta päiwältä sekä nämä walittawat säännökset astuwat woimaan 1 p:nä lokakuuta (18 p:nä syyskuuta) 1906.

Ministeriwaltiosihteeri A. L a n g h o f f.

Waalilain selitys.

Suhteellinen waalitapa.

Waatimus suhteellisesta edustuksesta on kuulunut Suomen työväenpuolueen ohjelmaan aina siitä saakka kuin puolue perustettiin. Tuo vaatimus on ollut kuitenkin puhtaasti teoreettista laatua, sillä puolue ei ole koko toiminta-aikanaan ryhtynyt mihinkään sellaiseen toimenpiteeseen, joka olisi tarkoittanut vaatimuksen käytännöllistä toteuttamista. Kaikki voimat tällä toimialalla on yhdistetty yksinomaan äänioikeustaiisteluun, jopa niin tarkoin, ettei ole yleisemmin ennatetty tehdä selkoa edes siitä, mitä suhteellinen edustus oikeastaan tarkoittaa, ja vielä vähemmin on ryhdytty selittämään niitä eri waalijärjestelmiä, joiden kautta suhteellinen edustus käy mahdolliseksi. Mutta nyt kun olemme yksitamarisen eduskunnan ja yleisen äänioikeuden avulla saaneet myöskin suhteellisen waalitavan, täytyy meidän kiirehtiä torjaamaan aikaisempia laiminlyöntejä, tekemällä kaikille kansalaisille selkoa suhteellisen edustuksen tarjoamista eduista, samoin kuin siitä waalitavastafin, jota käyttäen suhteellinen edustus on saatutettawissa ja jonka käyttämiseen jokaisen aikaansa seuraawan ihmisen täytyy perehtyä — ja perehtyä mahdollisimman pian.

Suomen uudessa eduskunnassa tulee olemaan 200 edustajaa. Jos ne walittaijin tawallisilla enemmistöwaaleilla, olisi maa jaettava kahteenataan waalipiiriin niin, että kufin piiri käsittäisi sellaisen alueen, jossa olisi noin 14,000 asukasta, niistä ehkä noin 6,000 äänioikeutettuja. Näissä piireissä kilpailisivat eri puolueet, ja edustajapaitan kussakin

piirissä saisi se puolue, joka muihin puolueihin verrattuna on vaalissa muodostanut suurimman äänestäjäryhmän. Mutta tällaista vaalitapaa käytettäessä voi tapahtua siten, että pienen vähemmistön ehdokas tulee valituksi, samalla kuin suuri enemmistö jää kokonaan edustajatta. Valaiskaamme väitettä yksintertaisella esimerkillä.

Kuusikin yhdenmiehen vaalipiirissä, jos nim. maa olisi jaettu sellaisiin, olisi — kuten jo edellä mainittiin — noin 6,000 äänivaltaista afrikasta. Olettakaamme, että kaikki vaalipiirin äänivaltaiset ottaisivat vaaleihin osaa ja jakautuisivat eri puolueisiin siten, että esim. sosialisteja olisi 2,000, juometarhaita 1,999 ja perustuslaillisia 2,001. Minkä puolueen ehdokas tulisi tässä tapauksessa valituksi? Tietysti perustuslaillisten, sillä se puolue, jos sitä verrataan yksintertaisen muihin puolueisiin on ollut vaaleissa suurin. Tulos olisi tässä tapauksessa siis se, että 2,001 valitsijaa saisi lähettää edustajan valtiopäiville, samalla kuin 3,999 kansalaisista, eli siis kahtavertaa suurempi valitsijajoukko, olisi pakotettu tunnustamaan itsensä vähemmistöksi.

Tällaiset yllättävät tapaukset ovat suhteellisen vaalitanon vallitessa aivan mahdollisia, sillä suhteellinen vaalitapa taitaa kullekin puolueelle juuri niin monta edustajapaikkaa kuin puolue on äänestäjien lukumäärään nähden oikeutettu saamaan.

Suhteellista vaalitapaa ei voi sovelluttaa yhdenmiehen vaalipiireihin, sillä yhtä edustajajoukkoa ei voi jakaa useamman puolueen kesken. Suhteellinen edustus käy mahdolliseksi ainoastaan siinä tapauksessa, että samasta vaalipiiristä valitaan useampia edustajia; ja mitä suurempia vaalipiirit ovat, sitä tarkempi suhteellisuus saavutetaan, kuten tuonempona saamme havaita. Mutta valaiskaamme asiata esimerkillä, sovelluttamalla esimerkin, helppotajuisuuden vuoksi, aluksi pienempään piiriin.

Olettakaamme että jokin kaupunki, jossa 10,000 äänivaltaista afrikasta ottaa osaa vaaleihin, on itsenäisenä ja yhtenä vaalipiirinä ollen oikeutettu valitsemaan kolme edus-

tajaa. Olettaamme vielä, että vaaleissa annetaan perustuslaillisen puolueen hyväksi 3,500 ääntä, työväenpuolueen 3,250 ja suometarlaisten hyväksi niinkään 3,250 ääntä. Jos nyt olisi käytännössä enemmistövaalit, saisi perustuslaillinen puolue kaikki kolme edustajapaikkaa, samalla kuin suometarlaiset ja työväki, vaikka ne yhdesä muodostaisivat murhaavan enemmistön, jäisivät paikkain jaoissa kokonaan osattomiksi. Suhteellisen vaalittavan mallitesä saisi sitä vastoin tässä tapauksessa kunkin puolue yhden edustajan, eikä sellaista jaoa vastaan voisi suurimmallaakaan puolueella olla muistuttamisen aihetta, sillä se 250 henkilöä käsittävä äänestäjäjoukko, joka esimerkiksiämme tekee perustuslaillisen puolueen suurimmaksi puolueeksi, ei ole oikeutettu valtaamaan edustajajaa silloin, kun lain mukaan tulee kunkin edustajan takana olemaan noin 14,000 maamme aluksesta, joista äänioikeutettuja, kuten sanottu, vähintään 6,000.

Mutta ottaamme vielä eräs esimerkki, jonka avulla voimme yksinkertaisesti ja järkeenmenevästi selittää sen järjestelmän, jonka pohjalle uusi vaalilakimme on rakennettu. Olettaamme, -että otaksutun kaupungin 10,000 valitsijaa jakautuu vain kahteen puolueeseen, esim. sosialidemokraattisiin ja porvarillisiin, niin että porvarillisten listaa äänestää 6,000 ja sosialistien listaa 4,000 valitsijaa. Kun on käytännössä suhteellinen vaalitapa, on selvää, että ensimmäinen edustajajaja annetaan suurimmalle puolueelle, siis porvarillisille. Mutta toista edustajajajaa luovutettaessa herää kysymys, kummalle puolueelle se oikeudenmukaisesti kuuluisi. Jos se myöskin annettaisiin porvarillisille, niin siinä tapauksessa olisi sen puolueen kummankin edustajan takana 3,000 valitsijaa, sillä 2 kertaa kolmetuhatta on kuusituhatta, eli siis se luku, joka osottaa puolueen otaksutun äänestäjä määrän. Mutta kun vastapuolueessa on 4,000 valitsijaa, siis tuhat valitsijaa enemmän kuin mikä edellisessä tapauksessa tulisi kannattamaan porvaripuolueen kumpaakin edustajaa, annetaan toinen edustajapaikka tälle puolueelle. Kolmas jaja taas kuuluu suurimmalle puolueelle, sillä sen kumpaakin ehdokasta kannattaa 3,000 valitsijaa, samalla kuin vastaava

luku työväenpuolueessa olisi vain 2,000. Porvarilliset saivat siis tässä tapauksessa kaksi edustajaa ja sosialistit yhden.

Tämä jaotamistapa käy parhaiten laatuun aleneman ääniarvon eli n. s. d'Hondtin *) jäännön avulla, joka on otettu meidän uuden vaalijärjestelmämme pohjaksi. Sen mukaan lasketaan ensimmäiselle ehdokkaalle koko ääni, toiselle puoli ääntä ja kolmannelle kolmasosa. Edellä käytetyn esimerkin mukaan tapahtuu se seuraavalla tavalla:

Porvaripuolue	Työväenpuolue
1:nen ehdokas 6,000.	1:nen ehdokas 4,000
2:nen " 3,000.	2:nen " 2,000
3:s " 2,000.	3:s " 1,333 $\frac{1}{3}$

Kun jaettavana on kaikkiaan kolme edustajapaikkaa, lankeaa ensimmäinen paikka porvaripuolueen ensimmäiselle ehdokkaalle, joka on saanut 6,000 ääntä, toinen työväenpuolueen ensimmäiselle ehdokkaalle, jonka äänimäärä on 4,000 ja kolmas porvaripuolueen toiselle ehdokkaalle, jonka osalle on tullut 3,000 ääntä. Jos jaettavana olisi neljä sijaa, täytyisi porvaripuolueen kolmannen ehdokkaan ja työväenpuolueen toisen ehdokkaan välillä vetää arpaa, sillä heidän äänimääränsä, kuten esimerkistä nähty, ovat olleet yhtä suuret.

Tällaista jaotapaa tullaan uuden vaalilain mukaan noudattamaan Suomen eduskunnan vaaleissa. Vaalilain selvitäessä valaisemme sitä useammilla esimerkeillä, sovitamalla esimerkit, mikäli mahdollista, tosiolojen pohjalle.

*) Luetaan Dont.

Waalipiirit ja äänestysalueet.

Wakilain ensimmäisen pykälän mukaan on Suomenmaa jaettu kuuteentoista waalipiiriin. Wiidestätoista waalipiiristä walitaan edustajat juhteellista waalitapaa käyttäen, ja yhdestä (Lapinmaan) piiristä yksi edustaja tavollisella enemmistöwaalilla. Ensimmäinen piiri walitsee 22 edustajaa, toinen 17, kolmas 16, neljäs 11, wiides 12, kuudes 15, seitsemäs 16, kahdeksas 14, yhdeksäs 13, kymmenes 10, yhdestoista 12, kahdestoista 12, kolmastoista 10, neljästoista 13 ja wiidestoista waalipiiri 6 edustajaa, joten edustajia kaikkiaan, Lapin waalipiirin edustajan kanssa, tulee olemaan 200.

Niinkuin tähän kirjaseen liitetyn lain ensimmäisestä pykälästä nähty, ovat waalipiirit aloiltaan meltoisen laajoja. Kuhunkin piiriin kuuluu useampia kihlakuntia ja, niinkuin tiedämme, kuuluu kuhunkin kihlakuntaan useita pitäjiä. Sikäfi kuuluu jokaiseen waalipiiriin ne kaupungit, jotka sijaitsevat piiriin kuuluvain kihlakuntain rajojen sisäpuolella, sillä kaupunki kuuluu aina siihen waalipiiriin kuin sen ympärillä oleva maaseutukin. Ja kun kukaan tällainen piiri walitsee edustajat yhteisesti, niin silloin ei waltiopäimillä tule olemaan sen tai sen kaupungin, taikka tämän tahti tuon maalaiskunnan tai tuomiokunnan edustajia, vaan ovat edustajat yksinkertaisesti sen waalipiirin edustajia, josta he ovat toimensa walitut.

Ensi silmäyksellä luulisi tällaisten suurten waalipiirien olevan waalitoiminnalle haitallisia. Niin ei kuitenkaan ole laita, sillä jokainen waalipiiri on jaettava pieniin äänestys-

alueisiin. Vain määrää äänestysalueet niin pieniksi, että kaupungeissa saa niihin kuulua yleensä korkeintaan 3,000 ja maaseudulla enintään 1,500 asukasta, — siis kaupungeissa noin 1,400 ja maaseudulla noin 700 äänioikeutettua kuntalaista. Tämän mukaan tulee esim. suuremmissa maalaiskunnissa olemaan toistakymmentä äänestysaluetta. Valitsijan siis, ellei hän ole puolueensa virallinen luottamushenkilö, joista puhutaan tuonnempana, ei tarvitse waalin tähden mennä juuri omaa kylökuntaansa kauemmaksi, sillä hän ei joudu virallisiin tekemiin muitten kuin oman äänestysalueensa viranomaisien kanssa. Ja kun otamme vielä huomioon sen lakimääräyksen, että kunkin äänestysalueen, elleivät paikallisolot ole esteenä, tulee muodostaa yhtäjaksoinen ja kulkuyhteyksien mukaan rajoitetun osan kuntaa — ja kun lisäksi tiedämme, että waali toimitetaan kahtena päivänä, — niin saammepa sanoa, että lakia laadittaessa on todella pidetty huolta valitsijain mukavuudesta. Elleivät kunnallishallitukset, jotka maaseuduilla jakavat pitäjät äänestysalueisiin, ole noudattaneet ylempänä mainittuja lain määräyksiä, voivat valitsijat tehdä valituksen kunnallislautakunnan toimittamasta alueajosta.

Waaliwiranomaiset.

Yksiaikaisia viittätoista waalipiiriä warten on hywisissä ajojen ennen waaleja walittava keskuslautakunta. Kunkin sellaiseen lautakuntaan walitsee senaatti puheenjohtajan ja kaksi jäsentä ja sen kaupungin waltuusto, jossa kunkin lautakunnan kokoukset pidetään, kaksi jäsentä ja yhden warajohtajan. Lautakunnan toimiaika kestää siihen asti kuin uusi lautakunta on walittu eli siis tavallisesti kolme vuotta.

Keskuslautakunnan pääasiallisimpana tehtävänä on: ottaa vastaan walitsijayhdistysten hakemuskirjat; painattaa ja jakaa äänestysalueen waaliliput; toimittaa äänen laskeminen, sekä antaa walituille edustajille waltakirjat.

(Lutijaa kehoitetaan tämän johdolla val-
mistamaan waalilipun omaa waalipiiriänsä
warten).

W a a l i -

Waaliliitto A.

1	5	9
<p>Campere. Sofialismi.</p> <p>— W a s a m a, Kalle, työm. Tampere.</p> <p>— A h o, Bihtori, torppari Längelmäki.</p> <p>— T e r ä s, Anna, työm. waino Tampere.</p>	<p>Ruowesi. </p> <p>8 tuntinen työpätwä.</p> <p>— H e l m i n e n, Timo, puu- seppä, Teisko.</p> <p>— T o i m o n e n, Frans, torppari, Ruowesi.</p> <p>— P o r p e l a, Mikko, toi- mittaja, Wiipuri.</p>	<p>Jämsä.</p> <p>Uusi maanwuokralaki.</p> <p>— A l a n e n, Getu, torp- pari, Jämsä.</p> <p>— K e t t u n e n, Eero, kau- panhoitaja, Jämsä.</p> <p>— K u k k o l a, Rusta, for- wari, Jämsä.</p>

Waaliliitto C.

2	4	6
<p>Campere. Kieltolaki.</p> <p>— P o h j a n l e i m u, Si- mes, toimitt. Tampere.</p> <p>— A m u r u s t o, WALTERI, talonomist. Tampere.</p> <p>— K e t t u k o r p i, Ananias, tohtori, Helsinki.</p>	<p>Korpilahti. Suomalaiset oikeus- fiinfa.</p> <p>— L a h o s a l o, Manu, kauppias, Korpilahti.</p> <p>— R i t o l a, Matti, maan- witselijä, Kuru.</p> <p>— T e n h o t t u, Jonas, torppari, Korpilahti.</p>	<p>Ruowesi.</p> <p>Uusia werotusjärjes- telmiä.</p> <p>— P e t t e r ä, Jaakko, mai- teri, Helsinki.</p> <p>— L u o m a, Yrjö, kauppias, Ruowesi.</p> <p>— P a r i s, Eskari, opet- taja, Jämsä.</p>

(Numerot listain yläreunoissa osottawat misjä järjestyksessä kului lista on jätetty
keskustelutunnalle).

(Eri listoilla saa olla yhteisiäkin ehdokkaita, vaikka ne on tässä, yksinkertaisuuden saattamiseksi, jätetty pois).

Lippu

waalipiirisjä

Waalilitto

B.

10

Wesilahti.

Kirkko erotettava
waltiosta.

- Mantere, Evert, jalomies, Turku.
- Moision, Teemu, räätäli, Tampere.
- Kesälä, Taavetti, suutari, Helsinki.

7

Tampere.

Kotimainen sotawäki.

- Backman, Rolf, eversti, Helsinki.
- Berg, Arwid, oluempainija, Tampere.
- Swensson, Gustaf, tirshtööri, Tampere.

8

Pirkkala.

Perustuslakien pyyhäys.

- Roukutas, Kalle, nimituomari, Tampere.
- Wikkilä, Tuomas, tilanomistaja, Pirkkala.
- Karsta, Wilho, toimittaja, Helsinki.

3

Teisto.

Rautatie Teistoon.

- Pajari, Mooses maanviljelijä, Teisto.
- Wierias, Kustaa, kauppias, Teisto.
- Soinin, Simo, sahanomistaja, Teisto.

11

Walitsija, joka ei hyväksy yhtäkään edelläolevista listoista, kirjoittaa ehdokkaansa tähän siihen järjestykseen, jossa hän haluaa saada heidät walituitfi.

Nimi, ammatti tai toimi ja asuinpaikka.

.....

.....

.....

Sijäffi on kuhunkin sellaiseen äänestysalueeseen, joista edellä on mainittu, asetettava erityinen waalilautakunta. Waalilautakuntana kaupungissa on maistraatti, joka jakautuu äänestysalueitten luvun mukaan useampaan osastoon ja ottaa tarpeellisen määrän lisjäseniä. Waalalaiskunnissa on kunnallislautakunnan tehtävänä walita waalilautakunta joistaisista kunnassa sijaitsewaa äänestysaluetta warten. Kuhunkin sellaiseen lautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja neljä jäsentä.

Waalilautakunnan pääasiallisimpana tehtävänä on:

laatia äänestysalueen äänestysluettelo, johon kirjoitetaan kaikkien niitten äänestysalueella asuwain ja siitä hengillepantujen kansalaisten nimet, jotka owat oikeutettuja ottamaan osaa edustajawaaleihin;

asettaa tämä luettelo äänivaltaisten tarkastettawaksi;

ottaa vastaan ne muistutukset, joita äänestysluetteloa vastaan ehkä tehdään;

oikeista äänestysluettelosta, milloin muistutukset siihen aiheutta antawat;

ottaa vastaan waalitoimituksessa annettawat waaliliput, sekä

lähettää ne waalipiirin keskuslautakunnalle.

Waalilautakunnan toimiaika kestää, kunnes uusi lautakunta on walittu.

Walitsijayhdistykset ja waaliliitot.

Ennen waaleja on samanmielisten walitsijain samassa waalipiirissä, jos yleensä mielivät waijuttaa waalien tulokseen, perustettava walitsijayhdistyksiä. Yhdistyksen perustaminen tapahtuu siten, että pidetään samaan puolueeseen kuuluwain walitsijain kokous, jossa päätetään walitsijayhdistyksen perustamisesta, Tästä toimenpiteestä laaditaan pyöytäkirja, johon merkitään se aika jolloin yhdistys perustettiin, millä paikallakunnalla yhdistys sijaitsee, sekä nimenomainen waltuutus wähintäin yhdelle yhdistyksen jäsenelle olemaan yhdistyksen asiamiehenä. Vielä voidaan perus-

tamiskirjaan merkitä, jos niin tahdotaan, erityinen tunnus-
sana, jota osottaa yhdistyksen yleispyynnön tai käsitteen
jostakin yleisestä asiasta. Ilmoitetun tunnusosan, samoin
kuin yhdistyksen kotipaikkain, merkitsee keskuslautakunta yh-
distyksen ehdokaslistan lähtökohtana. (Katsa maalilippua).

Tämän jälkeen laaditaan kokouksessa ehdokaslista, jossa
saa olla enintään kolme nimeä. Nimien ohella on listaan
merkittävä myöskin ehdokkaiden asuinpaikka ja ammatti tai
arvonimi. Ensimmäiseksi listalle asetetaan se ehdokas, jonka
yhdistys tahtoo saada ensi sijassa valituksi, toiselle sijalle
asetetaan se ehdokas, jota katsotaan ensimmäisen jälkeen tär-
keämmäksi ja kolmannelle se, jonka valitsemista pidetään vä-
hemmän tärkeänä. Kun tämä on tehty, kirjoittaa vähintään
50 valitsijayhdistyksen jäsentä yhdistyksen perustamiskirjan
alle, jonka jälkeen perustamiskirja ja ehdokaslista jätetään
sen henkilön huostaan, jonka yhdistys on valinnut viralli-
seksi asiamieheksi.

Siltä varalta, että joku yhdistyksen ehdokas kuoli tai
sattui menettämään vaalikelpoisuutensa ennen kuin vaalit
on toimitettu, taikka hänen huomattaviin olevan myöskin
jonkun toisen yhdistyksen ehdokkaana, saa listalle asettaa yhden
varaehdokkaan, joka edellämainituissa tapauksissa voidaan
myöhemmin asettaa vakinaisen tilalle, ja luonnollisimmalta
tuntuu että varaehdokas tulee viimeiseksi. Tämän vaihto-
n saa toimittaa yhdistyksen asiamies, jos hän on siihen nimen-
omaan waltuutettu; tällainen waltuutus pitää siinä tapauk-
sessa olla merkittynä yhdistyksen perustamiskirjaan. Ellei
sellaista waltuutusta ole annettu, saadaan vaihto suorittaa
ainoastaan erityisellä asiakirjalla, jonka alle on kirjoittanut
vähintään puolet yhdistyksen perustamiskirjan allekirjoit-
tajista.

Kun edellämainitut asiakirjat on annettu yhdistyksen asia-
miehille, tulee hänen kirjoittaa pyyntö valitsijayhdistyksen
ehdokaslistan julkaisemisesta. Tässä hakemuskirjassa pitää
asiamiehen wakuuttaa, että yhdistyksen jäsenet ovat waltui-
teutettuja, että he omakätisesti ovat kirjottaneet yhdistyksen
perustamiskirjan alle ja että ehdokkaat ovat suostuneet otta-

maan vastaan edustajatoimen. Lisäksi pitää hakemuksen olla merkittynä julkisen notarion, kruununvoudin, nimismiehen tai kunnallislautakunnan esimiehen antama todistus siitä, että se on asiamiehen omakätisesti allekirjoittama.

Näin laaditun hakufirjan ohkeen liittää asiamies yhdistyksen perustamisfirjan ja ehdotuslistan, ja jättää kaikki nämä asiakirjat vaalipiirin keskuslautakunnalle, viimeistään kolme-kymmentä päivää ennen vaalia. Ehdotuslistan muuttaminen, jos se edellä mainituista syistä katsotaan tarpeelliseksi, on ilmoitettava keskuslautakunnalle viimeistään viisitoista päivää ennen vaalia. Sellaisesta muutoksesta pitää asiamiehen kirjottaa erityinen ilmoitus, jonka ohkeen, siinä tapauksessa ettei asiamiestä ole aikaisemmin valtuutettu muutosta tekemään, on liitettävä vähintään 25:n edellä puheena olleen jäsenen allekirjoittama suostumus muutoksen tekemiseen.

* * *

Waalissa voi tapahtua siten, että jonkin listan hyväksi annetaan enemmän ääniä kuin siinä mainitut ehdokkaat valituiksi tullaan tarvitsevat. Estääkseen näitä liita-ääniä menemästä hukkaan, voivat eri valitsijayhdistykset liittyä vaaliliittoiksi, jolloin voimakkaammat yhdistykset tulevat liita-äänillään tukemaan heikompiä yhdistyksiä. Tämä selitetään tarkemmin siinä luvussa, jossa puhutaan waa-leista.

Eri yhdistysten liittoutuminen tapahtuu siten, että kunkin samaan liittoon haluava yhdistys laatii kokouksessaan asiasta kirjallisen julkilausuman, jossa ilmoitetaan yhdistyksen tahto ja luetellaan ne yhdistykset, joiden kesken liitto aijotaan tehdä, sekä myöskin kaikkien liittoon yhtymän yhdistysten lopulliset ehdotuslistat. Tämän asiakirjan alle kirjoittaa vähintään puolet kunkin liittoon yhtymän yhdistyksen perustamisfirjan allekirjoittajista, jonka jälkeen asiakirja jätetään yhdistyksen aikaisemmin valitsemalle asiamiehelle, joka puolestaan kirjoittaa hakemuksen ja antaa todistaa sen sillä tavoin kuin yhdistyksen perustamisfirjasta on sanottu. Sen

jälkeen jättää asiamies laatimansa hakemuksen sekä sen ohjeen liitetyn julkilausuman waalipiirin keskuslautakunnalle vähintään viifitoista päivää ennen edustajawaaleja.

Kun keskuslautakunta on saanut tällaisia ilmoituksia, asettaa se waalilipulle rinnakkain kaikkien samaan liittoon haluawain walitsijayhdistysten ehdokaslistat, ja merkitsee lippuun, että ne yhdistykset, jotka ovat nämä listat laatineet, muodostawat waaliliiton. (Katsjo waalilippua 40 sivulla).

Symin järjestetyn puolueen on parasta menetellä sillä tavoin, että saman waalipiirin eri paikkakunnilla asuwat puolueen jäsenet kokoontuwat yhteiseen waalipiirinkokoukseen tai lähettävät sinne edustajia. Tämä kokous määrättöön puolueen walitsijayhdistysten luvun ja sijoittakoon ne waalipiirin tunnetuimpiin puoluekeskuksiin. Samoin woi kokous asettaa ehdokkaat kutakin eri walitsijayhdistystä warten, joita — jos yhdistykset aijotaan yhdistää waaliliitoksi — saa olla korkeintaan niin monta kuin waalipiiristä walitaan edustajia. Tämän jälkeen kokoontuwat puolueen jäsenet niillä paikkakunnilla, joihin piirikokous on määrännyt yhdistykset perustettawiksi, ja suorittawat ne wiralliset perustamistoimet, joista edellä on puhuttu.

Julkilausuma waaliliiton perustamisesta annetaan wasta sen jälkeen kuin keskuslautakunta on walitsijayhdistyksille ja waaliwiranomaisille lähettänyt ehdokaslistojen yhdistelmän, johon on painettu kaikkien waalipiirissä toimimien walitsijayhdistysten ehdokaslistat. Heti kun tämä yhdistelmä on saapunut, kokoontuu kufin waaliliittoon haluawa yhdistys uudelleen, ja walmistaa sellaisen asiafirjan, kuin waaliliiton perustamisesta on edellä sanottu.

Waali.

Edustajain waali toimitetaan tavallisissa oloissa joka kolmas vuosi, heinäkuun ensimmäisenä ja toisena arkipäivänä.

Waali toimitetaan jokaisessa äänestysalueessa seuraavalla tavalla.

Waalipäivän aamulla kotoontuu kunkin äänestysalueen waalilautakunta siihen huoneistoon, jonka kunnallislautakunta on waalin toimittamista warten äänestysalueelle hankkinut. Walitsijoita warten awataan huoneiston owet klo 9 a.:mulla ja pidetään ne awoinna aina klo 8:aan saakka illalla, kumpaisenakin waalipäivänä. Waalitoimitus voidaan keskeyttää ainoastaan kahden tunnin ajaksi, jolloin waalihuoneiston owet pitää olla suljettuna.

Äänestäminen ei tapahdu nimihuodon mukaan, kuten kirjollisissa waaleissa, waan kunkin walitsija saa jättää waalilippunsa siinä järjestyksessä, kuin on waalipaikalle saapunut. Pitkät odotusajat eiwät siis tule kysymykseen. Odottajia warten täytyy waalipaikalla muuten olla erityinen odotus-huone.

Kun walitsija on saapunut waalipaikalle, menee hän siihen huoneeseen, jossa waalilautakunta työskentelee. Täällä istuu lautakunta pöydän takana, walitsija astuu ejiin, ilmoittaa nimensä sekä sen äänestysalueella sijaitsewan talon tai torpan, jossa hän on edellisen vuoden tammikuun alussa asunut. Waalilautakunnan puheenjohtaja ottaa waaliluettelon ja tutkii, onko walitsijan nimi sinne merkitty. Ja jos hän huomaa, että se siellä todellakin on, annetaan walitsijalle waalilippu, joka on pääasiassa sellaista rakennetta kuin tähän kirjaan liitetty waalilipun kuva.

Kun walitsija on saanut waalilipun, menee hän waalilautakunnan osottamaan huoneeseen, jossa ei saa olla muita kuin yksi walitsija kerrallaan. Ja kun hän on yksikensä päässyt, etsii hän waalilipusta sen ehdokaslistan, jonka hywäksi hän on päättänyt äänensä antaa. Sen löydettyään walitsija ottaa huoneen pöydällä olevan punaisen kynän, ja wetää tällä kynällä walitsijemaansa listaan sellaisen merkin, kuin tähän kirjaan liitetyn waalilipun ruowetiläisesjässä listassa, sen oikeanpuolisessa yläkulmassa, on.

Tämän tehtyään walitsija kääntää waalilipun kotoon sillä tavoin kuin lipussa olevat taitteet osottavat, kostuttaa waalilipun lapeamman pään, ja sulkee lipun kuin kirjeen.

Sen jälkeen walitsija poistuu yksityshuoneesta ja menee jälleen waalilautakunnan luokse. Waalilippunsa hän näyttää waalilautakunnalle leimattawaksi ja, kun se on leimattu, panee lippunsa waaliuurnaun, jonka jälkeen lautakunta merkitsee waaliluetteloon, että walitsija on waalioikeuttansa käyttänyt.

Waalin toimittaminen tapahtuu siis niin yksinkertaisesti kuin ajatella saattaa. Walitsijan käytännölliset tehtävät osaa suorittaa ken tahansa.

Jos walitsija ei kuitenkaan kykenisi suorittamaan edellä mainittuja tehtäviä, on hänellä oikeus käyttää waalilautakunnan hankkiman amustajan apua. Tämä amustaja suorittaa — walitsijan antamain ohjeitten mukaan — walitsijan puolesta merkitsemiset (wetää waalilippuun punaisen wiiwan ja, jos walitsija tahtoo, muuttaa listassa olevain nimien järjestystä tai kirjoittaa kokonaan uudet nimet lipun tyhjään kulmaan). Amustaja on welwollinen pitämään salassa kaiken sen, mitä walitsija hänelle tässä tilaisuudessa usko. Jos amustaja toisin menettelee, rangaistaan häntä kuin wirtamiestä wirtarifoksesta.

Kun walitsija antaa äänensä jontin waalilipussa olevan listan hywäksi, niin hän samalla antaa siinä nimitetylle ensimmäiselle ehdokkaalle yhden äänen, toiselle puoli ääntä ja kolmannelle kolmannen osan. Hän siis pitää ensimmäistä ehdokasta pätewimpänä, toista pätewimpänä ensimmäisen jälkeen ja kolmatta wähemmän tärkeänä. Mutta jos hän pitäisi ensin.

toisen tai kolmannen ehdokkaan valitsemista tärkeämpänä kuin ensimmäisen, merkitsee hän tärkeämmän ehdokkaan nimen eteen numeron **1**, ja numeron **2** sen ehdokkaan nimen eteen, joka on olewa toinen järjestyksessä, jolloin merkittämätön ehdokas jää kolmannelle sijalle. Merkitseminen tapahtuu esim. seuraavalla tavalla:

Ruowefi.	
8 tuntinen työpäiwä. 	
—	Helminen, Timo, puuseppä, Teisko.
2.	Toivonen, Frans, torppari, Ruowefi.
1.	Korpela, Mikko, toimittaja, Wiipuri.

Niinkuin waalilipun kuwasta näkyy, on jokaisen ehdokkaan nimen eteen asetettu lyhyt viiwa juuri tällaista merkittämistä warten. Merkitseminen voidaan tehdä sillä samalla punakynällä, josta on aikaisemmin puhuttu, ja sen saattaa toimittaa awustajakin, niinkuin wasta juuri mainittiin.

Ehdokkaiden waihtamista on kuitenkin järjestetystä puoluudessa, mikäli mahdollista, wältettävä. Siitä nim. woi koitua yhtä ja toista hankaluutta, joista ei suinkaan ole pienin se, että merkittäjä saattaa usea waalilippu tulla kofonaan kelpaamattomaksi. Eikä sitä pitisi tällaisista ehdokkaiden järjestysfijojen waihtamisesta ole mitään läptännöllistä hyötyä, ellei sitä saman listan suhteen harjoiteta suuremmissa määrässä, sillä enemmän ääniä saanut ehdokas kussakin waalilistassa saa lopulliseksi äänimääränsä eli n. s. wertaus-

lukumukseen (s. o. listan kannattajain voiman osottajaksi) niiden vaalilippujen koko lukumäärän, josta samaa listaa on äänestetty. Ehdokkaitten järjestysjärjestyksen vaihtamisella ei voi olla siis mitään muuta merkitystä, kuin piffin mielenosoituksen aikaan saaminen.

Jos valitsija ei hyväksy ainoatakaan vaalilipussa olevista ehdokaslistoista sellaisenaan tai nimien järjestyksen puolesta siten muutettuna kuin vasta sanottiin, on hänellä oikeus kirjoittaa omat ehdokkaansa vaalilipussa sitä varten olemaan tyhjään nurkkaan (tai kirjoituttaa ne edellä mainitulla avustajalla). Kirjoitettuja nimiä saa olla enintään kolme, jolloin nytkin ensimmäiselle lasketaan koko ääni, toiselle puolel ja kolmannelle kolmasosa. Valitsija voi ottaa eri nimet eri ehdokaslistoista tai myöskin kirjoittaa sellaiset nimet, joita ei ehdokaslistoissa ole mainittu. Kuntien nimien jälkeen on kirjoitettava ehdokkaan ammatti- tai arvonimi sekä hänen kotipaikkansa.

Jos kirjoitetussa listassa olevain ehdokkaitten nimet ovat myöskin jonkun vaaliliiton eri listoilla, niin ei kirjoitetulla listalla äänestännyt valitsija silti ole antanut ääntänsä sen puolueen hyväksi, jonka toimesta vaaliliitto on muodostettu. Näin annetut äänet lankavat vain äänestäjän nimitettävien ehdokasten hyväksi, koottaen näiden vertauslukuja, eikä juinkaan liiton kaikkien ehdokkaitten vertauslukuja, niinkuin olisi käynyt, jos valitsija olisi äänestännyt jotakin liiton listaa sellaisenaan tai siten muutettuna kuin nimien järjestyksestä painetuslistassa on sanottu.

Kirjoitetulla listalla äänestävään ei valitsija siis voi mitään voittaa, eikä hyödyttää sitä tai tätä puoluetta. Kirjoitetulla listalla äänestäminen muodostuu siis pelkäksi mielenosoitukseksi, sillä tuskinpa koskaan kognee niin, että kirjoitetut listat vaihtaisivat vaalin tulokseen vähi-määränsä määräsä.

Sellainen lista, milloin sitä käytetään, on luonnollisesti kirjoitettava musteella.

Mattalla olewa walitsija.

Jos walitsija on mattalla tai työansiolla jossain muualla kuin siellä, mistä hän on edellisenä vuotena hengille kirjoitettu, voi hän siltä äänestää. Hänen on wain oman äänestysalueensa waalilautakunnalta hanfittawa todistus siitä, että hän nauttii waalioikeutta. Tämän todistuksen esitettyään hän woi antaa waalilippunsa misä äänestysalueessa tahanja.

Jos waalioikeuden käyttäminen tapahtuu siinä waalipiirissä, johon walitsijan omatin äänestysalue kuuluu, woi hän ennen mainitun punasen wiivan wetämällä ofottaa sen wirallisessa waalilipussa olewan waalilistan, josta hywätfi hän tahtoo äänensä antaa. Siis sama menettely, jota hänen olisi pitänyt noudattaa omankin äänestysalueensa waalilaisuudessa.

Mutta jos walitsija kuuluu toiseen waalipiiriin, kuin se äänestysalue, jossa hän waalioikeuttaan käyttää, tulee hänen kirjoittaa tai waaliawustajalla kirjoituttaa waalilipun tyhjään kulmaan niiden henkilöitten nimet, ammatti ja asuinpaikka, jotka hän tahtoo saada omasta waalipiiristään walituitfi. Ja jos hän tahtoo antaa äänensä jonkin omassa waalipiirissään toimivan walitsijayhdistyksen listan hywätfi, kirjoitetaan sanottuun tyhjään kohtaan siinä listassa olewien ehdokkaiden nimet, ammatin ja asuinpaikan.

Kun toiseen waalipiiriin kuuluwa walitsija käyttää äänioikeuttansa jossakin jonkun toisen waalipiirin äänestysalueessa, tulee hänen kirjoittaa waalilippunsa ulkopuolelle sen waalipiirin nimi, johon hän kuuluu. Sellainen merkintä on näytettävä waalilautakunnalle, ennenkuin waalilippu pannaan waaliurnaan.

* * *

Ennen waalin menoansa on walitsijan katjottawa, mitä waalilain 55:§sä pykälässä ja sanotaan kelwottomista waalilipuista.

Äänten laskeminen ja edustajapaikkain jako.

Seti sen jälkeen kuin vaali on toimitettu, lähettävät äänestysalueitten vaalilautafunnat kaikki terryneet vaaliliput sen vaalipiirin keskuslautafunnalle, johon kufin äänestysalue kuuluu. Ne vaaliliput, joiden ulkopuolelle on merkitty toisen vaalipiirin nimi, lähetetään nimitettyjen vaalipiirien keskuslautafunnille.

Kun vaaliliput ovat keskuslautafunnalle saapuneet, ryhmitetään ne siten, että samasta äänestysalueesta tulleet liput järjestetään yksinfertaitsten ääniryhmäin mukaan.

Otamme esimerkin tähän kirjaan liitetyn vaalilipun eri walitsijajhdistuksia seuraten.

Ajattele, että ensimmäinen vaalilippu, jonka keskuslautafunta awaa, sisältää punaisen wiivan Korpilahden listassa, joka on yhtynyt vaaliliittoon C. Tämä lippu asetetaan erikseen, ja sitten kun aukaisijan käteen tulee toinen vaalilippu, jossa samoin Korpilahden lista on merkitty punajella wiivalla, asetetaan se edellisen samoin merkityn listan kanssa samaan kasaan. Ja niin edelleen, aina kun lippujen aukaisijan käteen tulee samoin merkitty lippu, asettaa hän sen samaan kasaan samoin merkittyjen lippujen kanssa. Jos vaalilippu olisi sellainen, kuin edellä olewa vaalilipun kuva, jaloiji keskuslautafunta kustakin äänestysalueesta saapuneet vaaliliput yhteentoiista ryhmään, jolloin kirjoitetut vaaliliput olisivat eri ryhmänä, mikäli niissä on annettu ääniä samoilte henkilöille.

Kun jostakin äänestysalueesta saapuneet liput on näin ryhmitetty, lasketaan vaalilipuissa mainittujen ehdokaitten äänet. Jos silloin huomataan, että esim. edellä mainituksa Korpilahden ryhmässä on 30 vaalilippua niin silloin on Korpilahden listan ensimmäinen ehdokas saanut 30 ääntä siitä äänestysalueesta, jonka vaaliliput oletamme olleen edellä kuvatun käsittelyn alaisena. Toiselle ehdokkaalle lasketaan 15, ja kolmannelle 10 ääntä. Samoin lasketaan kaikkien eri ryhmien ehdokaitten äänet, jolloin ensimmäiselle ehdokkaalle, ellei listaan ole tehty nimien järjestystä koskewaa muu-

toista, tulee koko ääni, toiselle puolel ääntä ja kolmannelle kolmas osa.

Sen jälkeen kuin yhden äänestysalueen vaaliliput on ryhmitetty ja äänet saatu lasketuksi, otetaan toisen äänestysalueen vaaliliput samallaan käsittelyä alaisiksi. Sa sitten kun kaikista vaalipiirien eri äänestysalueista lähetetyt vaaliliput on järjestetty eri ryhmiin ja ryhmäin äänet saatu lasketuksi, kootaan eri äänestysalueista tulleet ja samaan ryhmään kuuluvat vaaliliput ja lasketaan kunkin ehdokkaan eri äänestysalueista saamat äänet yhteen. Tulos osoittaa, kuinka monta ääntä kunkin ehdokas on vaalipiirissään saanut.

Ottakaamme jälleen pikku esimerkki.

Ottakamme, että se vaalipiiri, jossa käytetään edellä olevaa vaalilippua, on jaettu sataan äänestysalueeseen. Kussakin eri äänestysalueessa on Korpilahden listan hyväksi annettu esim. 30 ääntä. Kun nyt lasketaan yhteen ne äänimäärät, mitä Korpilahden listan hyväksi on eri äänestysalueissa annettu, saadaan luku 3,000. Näin ollen on ensimmäisen ehdokkaan äänimäärä 3,000, toisen 1,500 ja kolmannen 1,000. Näin tapahtuu silloin, jos ehdokkaita on äänestetty siinä järjestyksessä kuin ne listalla esiintyvät.

Mutta kuinka käy silloin, jos äänestäjät ovat muuttaneet ehdokkaitten järjestyksiä esim. siinä määrin, että ensimmäinen ehdokas saa vain 2,012 ääntä, jota vastoin toinen saa 1,998 ja kolmas 1,490 ääntä? Tulos on aivan sama kuin edellisessäkin esimerkissä, sillä enimmäkseen ääniä saanut ehdokas saa vertausluokkaan niiden vaalilippujen koko lukumäärän, joissa puheena olevaa ehdokaslistaa on äänestetty, sitä seuraavaa puolet tästä lukumäärästä ja kolmas kolmannen osan. Ensimmäinen ehdokas saisi siis tässä tapauksessa 3,000, toinen 1,500 ja kolmas 1,000. Tästä nähty, miten turhaa järjestyksen vaihtaminen on, ellei sitä tapahdu aivan tavattomassa määrässä.

Mutta käytäkäämme selittämään lain vaikeatajuisinta osaa. Teemme sen niin yksinkertaisesti kuin mahdollista, ottaen, että annetut äänet jakautuvat seuraavaasti:

Vaaliliitos ja A. on vetänyt punaisen viivan:

Tampereen listaan	4,500	henkilöä.
Ruoveden	"	3,630 "
Tämsjän	"	3,370 "
Wesilahden	"	2,500 "
<hr/>		
Yhteensä	14,000	maalilippua.

Waaliliitos ja B.

Tampereen listaan	5,309	henkilöä.
Birkkalan	"	4,991 "
<hr/>		
Yhteensä	10,300	maalilippua.

Waaliliitos ja C.

Tampereen listaan	2,600	henkilöä.
Korpilahden	"	3,000 "
Ruoveden	"	2,400 "
<hr/>		
Yhteensä	8,000	maalilippua.

sekä

Teiskon listaan 1,200 henkilöä.

Näin ollen saavat eri liittojen ehdokkaat seuraavat äänimäärät:

Waaliliitos ja A.

Tampereen lista:

Työmies Kalle Wasama	4,500.
Torppari Wihtori Uho	2,250.
Työm. waimo Anna Teräs	1,500.

Ruoveden lista:

Buusseppä Timo Helminen	3,630.
Torppari Frans Toiminen	1,815.
Toimittaja Mikko Korpela	1,210.

Jämsän lista:

Torppari Getu Alanen.	3,370.
Kaupanhoitaja Cero Kettunen	1,685.
Sorwari RUSTAA Ruffola	1,123 $\frac{1}{3}$.

Wefilahden lista:

Salmumies Ewert Mantere	2,500.
Räätäli Teemu Moisio	1,250.
Suutari Taawetti Rejälä	833 $\frac{1}{3}$.

Waalilistasja B.

Tampereen lista:

Ewersti Rolf Backman	5,309.
Oluenpanija Arwid Berg	2,654 $\frac{1}{2}$.
Tirehtööri Gustaf Swensson	1,769 $\frac{2}{3}$.

Pirkkalan lista:

Tuomari Ralle Nousukas	4,991.
Tilallinen Tuomas Wittelä	2,495 $\frac{1}{2}$.
Toimittaja Wilho Karsta	1,663 $\frac{2}{3}$.

Waaliliitto C.

Tampereen lista:

Toimittaja Siimes Pohjanleimu	2,600.
Talonomist. Walteri Namurusko	1,300.
Tohtori Ananias Kettuforpi	866 $\frac{2}{3}$.

Korpilahden lista:

Kauppias Manu Lahosalo	3,000.
Maanviljelijä Matti Pitola	1,500.
Torppari Jonas Tenhottu	1,000.

Stuoweden lista:

Maisteri Saakko Ketterä 2,400.
 Kauppias Yrjö Luoma 1,200.
 Opettaja Eskari Waris 800.

Liittoon kuulumaton

Teiskon lista:

Maanviljelijä Moses Pajari 1,200.
 Kauppias Kustaa Uveriäs 600.
 Sahanomist. Simo Soininen 400.

Se ehdotus kussakin waaliliitossa, joka on saanut suurimman äänimäärän, saa lopulliseksi vertauslukuun wukseen liiton hyväksi annettujen waalilippujen koko lukumäärän. Hän siis saa tavallaan kaikki nekin äänet, jotka ovat annetut muitten samassa liitossa olevain listain ensimmäisten ehdokasten hyväksi. Mitään wäärähtyä ei kuitenkaan tapahdu, sillä niin kuin seuraamassa hawaitsemme, on kaikkien ehdokkaiden lopullinen vertausluku yleensä korkeampi kuin se vertausluku (esimerkissä sama kuin äänimäärä), jonka he ovat saaneet yksinkertaisissa ääniryhmissä. Kun se ehdotus, joka on liitossa saanut suurimman äänimäärän, werrattuna liiton muitten ehdokkaiden äänimääriin, saa lopulliseksi vertausluvun waaliliiton hyväksi annettujen waalilippujen koko lukumäärän, saa lähinnä suurimman äänimäärän saanut liiton ehdokas lopulliseksi vertausluvun puolet waalilippujen koko lukumäärästä, kolmas kolmannen osan, neljäs neljännen j. n. e., siten että wähemmän ääniä saanut liiton ehdokas saa lopulliseksi vertausluvun waaliliiton hyväksi annettujen waalilippujen koko lukumäärästä niin monennen osan, kuin liiton ehdokaiden luku on. Jos ehdokkaita on esim. 12, niin pienin vertausluku on kahdestoista osa liiton waalilippujen lukumäärästä.

Jos annamme esimerkeissämme nimitetyille ehdokaille opulliset vertausluvut heidän saamaansa äänimääräin eli

ensimmäisten vertauslufujen mukaan, saavutamme seuraavat tulokset:

Waaliliitto A.

Waalilippujen koko lukumäärä 14,000.

(Sulkumerkkien sijalla olevat numerot osoittavat ehdokkaan äänimäärän, eli sen vertauslufun, jonka he ovat saaneet yksinkertaisissa, s. o. vaalijärjestysten ääniryhmissä).

1.	Kalle Wajama	(4,500)	14,000
2.	Timo Helminen	(3,630)	7,000
3.	Getu Alanen	(3,370)	4,666 $\frac{2}{3}$
4.	Ewert Mantere	(2,500)	3,500
5.	Wihtori Uho	(2,250)	2,800
6.	Frans Toivonen	(1,815)	2,333 $\frac{2}{6}$
7.	Cero Kettunen	(1,685)	2,000
8.	Teemu Moisio	(1,250)	1,750
9.	Anna Teräs	(1,500)	1,555 $\frac{5}{9}$
10.	Mikko Korpela	(1,210)	1,400
11.	Kustaa Kuffola	(1,123 $\frac{1}{3}$)	1,272 $\frac{8}{11}$
12.	Taawetti Kesälä	(833 $\frac{1}{3}$)	1,166 $\frac{8}{12}$

Waaliliitto B.

Waalilippujen koko lukumäärä 10,300.

1.	Rolf Backman	(5,309)	10,300
2.	Kalle Nousufas	(4,991)	5,150
3.	Arwid Berg	(2,654 $\frac{1}{2}$)	3,433 $\frac{1}{3}$
4.	Tuomas Wittelä	(2,495 $\frac{1}{2}$)	2,575
5.	Gustaf Swensson	(1,769 $\frac{2}{3}$)	2060
6.	Wilho Karsta	(1,663 $\frac{2}{3}$)	1,716 $\frac{4}{6}$

Waaliliitto C.

Waalilippujen koko lukumäärä 8,000.

1.	Manu Lahosalo	(3,000)	8,000
2.	Siimes Pohjanleimu	(2,600)	4,000
2.	Jaakko Petterä	(2,400)	2,666 $\frac{2}{3}$
4.	Matti Pitola	(1,500)	2,000

5. Baltteri Namurusto	(1,300)	1,600
6. Drjv Vuoma	(1,200)	1,333 $\frac{2}{6}$
7. Jonas Tenhottu	(1,000)	1,142 $\frac{6}{7}$
8. Ananias Kettuforpi	(866 $\frac{2}{3}$)	1,000
9. Oskari Waris	(800)	888 $\frac{8}{9}$

Teiskon listan

ehdokkaitten lopullisina vertauslukuina on heidän äänimääränsä,
 fiis

1. Moses Bajari	1,200
2. Rusta Ameriäs	600
3. Simo Soinin	400

Valituiksi tulevat ne ehdokkaat, jotka ovat saaneet suurimmat vertausluvut. Esimerkimmek me mutaan fiis, jos oletusta vaalipiiristä valittaisiin esim. 12 edustajaa, tulisivat seuraavat eri valitsijajhdistysten ehdokkaat valituiksi:

1. Kalle Wajama,	vertausluku	14,000
2. Kolf Backman	"	10,300
3. Manu Lahosalo	"	8,000
4. Timo Helminen	"	7,000
5. Kalle Rouzufas	"	5,150
6. Getu Alanen	"	4666 $\frac{2}{3}$
7. Simo Pohjanleimu	"	4,000
8. Ewert Mantere	"	3,500
9. Arwid Berg	"	3,433 $\frac{1}{3}$
10. Wihtori Aho	"	2,800
11. Jaakko Petterä	"	2,666 $\frac{2}{3}$
12. Tuomas Wiffelä	"	2,575.

Waaliliitto A on fiis saanut 5 edustajapaikkaa, waaliliitto B 4, ja waaliliitto C 3 paikkaa Teiskon lista on jäänyt kokonaan syrjään, waikka se, kuten näimme on saanut melkoisen kannatuksen. Tämä osottaa kuinka tärkeätä valitsija-

yhdistysten yhityminen vaaliliitoksi on, sekä myöskin, ettei waaleissa saa antaa nurkkaharrastuksille määrävää merkitystä.

Ota vielä huomioon, että viimeisen ehdokkaan wertausluku sisältyy vaaliliitto B:n äänimäärään 4 kertaa ja kaittien kolmen puolueen yhteiseen äänimäärään 12 kertaa. Kukin puolue on siis saanut juuri niin monta sijaa kuin se on äänimääränsä mukaan oikeutettu saamaan.

Lähinnä wertausluvultaan on Frans Toiwonen (2,333 $\frac{2}{6}$). Jos hän olisi saanut ääniä kirjoitetuista waalilipuista esim. noin 250, olisi hän tullut walitukseksi ja Wikkela jäänyt walitsematta. Siinä on kirjoitettujen waalilippujen merkitys.

Virallisten asiakirjain kaavat.

Sulklauseuma valitsijayhdistyksen perustamisesta.

Allekirjoittaneet, N. N:n vaalipiirin vaaliluetteloihin merkityt, ensi kuussa toimitettavissa edustajain vaaleissa Suomen waltiopäiwille waaliin oikeutetut, olemme mainittua edustajain waalia warten yhtyneet walitsijayhdistykseksi ja päättäneet edustajiksi äänestää

N. N:ää	(ammatti tai toimi ja asuinpaikka)					
N. N:ää	"	"	"	"	"	ja
N. N:ää	"	"	"	"	"	"

sekä, Waalilain 22:stä ja 23:stä §:stä mainittujen tapausten waralta waraehdokkaaksi

N. N:ää (ammatti tai toimi ja asuinpaikka).

Walitsijayhdistyksemme kotipaikka on N. N:n kunta.

Asiamiehiksemme waltuutamme jäsenemme N. N:n, jonka osoite on: ..... ja oikeutamme asiamiehemme Waalilain 23 §:stä kosketellussa tapauksessa, siinä sallitulla tawalla yhdistyksen puolesta muuttamaan ehdokaslistan.

Yhdistyksemme tunnuslause on: .....

(Paikka ja aika).

(Wähintään 50 walitsijan allekirjoitus).

N. N:n vaalipiirin Keskuslautafunnalle.

Oheen liittäen asiafirjan, jolla N. N:n kunnassa on perustettu valitsijayhdistys, jonka edustajajehdokkaat ovat:

-----
 sefä erikseen firjoitetun ehdokaslistan ja wafuuttaen, että ne henkilöt, joiden nimet ovat allefirjoituksina sanotussa asiafirjassa, omakätisesti ovat sen allefirjoittaneet ja ovat waalioikeutettuja, niin myös että edustajiksi ehdotetut henkilöt ovat suostuwaiset vastaanottamaan edustajantoimen, pyyhän edellä mainitun yhdistyksen puolesta Keskuslautafuntaa ryhtymään Waalilain säätämiin toimiin ehdokaslistan julkisuuteen saattamiseksi.

(Paikka ja aika).

N. N.

Afiamies.

N. N:n wierasmiehenä läsnä ollen täten todistan, että afiamies N. N. omakätisesti on allefirjoittanut edellä olewan firjelman. (Paikka ja aika).

N. N.

(Julkinen notarius. Aruunuwouti. Nimismies. Kunnallislautakunnan esimies).

Läsnä ollut todistaja:

N. N.

Ammatti tai toimi.

Julkilausuma ehdokaslistan muuttamisesta.

Sittenkuin oli perustettu valitsijayhdistys N:o ..... N. N:n piirisä, on ..... (kerrotaan, mikä tapaus on aiheuttanut alempana ilmoitetun muutoksen). Näin ollen olemme me allefirjoittaneet jo mainitun yhdistyksen jäserinä päättäneet, muuttaen ensin ilmoitetun ehdokaslistan, edustajiksi äänestää

M. N:ää (ammatti tai toimi ja asuinpaikka)

M. N:ää " " " " "

M. N:ää " " " " "

(Aika ja paikka).

(Wähintään puolet ensimmäisen julkilausuman allekirjoittajain nimiä).

M. N. waalipiirin Keskuslautakunnalle.

Oheen liittäen asiakirjan, jolla M. N:n kunnassa perustetun walitsijayhdistyksen N:o ..... ehdokaslista, jossa ehdokasina olivat ....., on muutettu siten, että yhdistyksen ehdokasina nyt ovat ..... sekä wakuutaen, että ne henkilöt ..... (jatketaan kuten alkuperäisessä pyhntökirjassa).

Julkilausuma waaliliiton perustamisesta.

Allekirjoittaneet, jäseninä M. N:n waalipiiriin kuuluvassa walitsijayhdistyksessä N:o ....., jonka edustajaehdokkaat ovat:

(luetellaan kutin nimeltään ja ilmoittaen kunkin ammatin tai toimen ja asuinpaikan) julkilausumme täten, että me walitsijayhdistyksemme puolesta olemme tehneet waaliliiton walitsijayhdistyksen N:o ..... kansja, jonka kotipaikka on ..... ja jonka ehdokaslistalla ovat:

.....
 sekä walitsijayhdistyksen (ja niin edespäin) jotka kaikki walitsijayhdistykset kuuluvat M. N:n waalipiiriin.

Samalla liitämme tämän oheen kaikkien waaliliittoon kuuluvien walitsijayhdistysten tähdelliset ja lopulliset ehdokaslistat, erikseen kirjoitettuna liitteenä.

(Paikka ja aika).

(Wähintään puolet yhdistyksen perustamiskirjan allekirjoittajista pitää olla tämän kirjoituksen allekirjoittajia).

N. N:n waalipiirin Reskuslautakunnalle.

Oheen liittäen kirjallisen julkilausuman, jolla edustamani valitsijayhdistys N:o ..... on yhtynyt valitsijayhdistykseen N:o ..... (valitsijayhdistykseen N:oihin .....) waaliliitoksi sekä näiden kummittin (taikka näiden), samaan waalipiiriin kuuluvain, liitoksi yhdistyneiden valitsijayhdistysten lopulliset ehdokaslistat, pyydän valitsijayhdistyksen N ..... asiamiehenä Reskuslautakuntaa ryhtymään Waalilain määräämiin toimiin liiton julkisuuteen saattamiseksi. Samalla wakuutan, että julkilausumassa waaliliiton perustamisesta allekirjoittajiksi merkityt henkilöt ovat omalähtisesti kirjoittaneet nimensä julkilausuman alle.

(Paikka ja aika).

N. N.

Asiamies.

(Asiamiehen allekirjoitus on todistettava kuten ennen on merkitty).

Waltiopäiwäjärjestyksen 5:s §.

Dikeutettu walitsemaan edustajaa on jokin Suomen kansalainen, sekä mies että nainen, joka ennen waaliwuotta on täyttänyt neljäolmatta vuotta.

Waalioikeutta waillla on kuitenkin:

- 1) se, joka on wakinaijessa sotapa>welukseja;
- 2) se, joka on holhouksen alaisena;
- 3) se, joka kolmena viimekuluneena vuonna ei ole ollut tässä maassa hengille pantuna;
- 4) se, joka muun syyn kuin kunnallishallitusten todistusella näytelyn warattomuuden tähden on jättänyt suorittamatta hänen maksettawakseen pannut kahden lähinnä edellisen vuoden kruununverot;
- 5) se, joka itsellensä saa apua waiwaishoidolta, jolle apu ole ainoastaan satunnaiستا;
- 6) se, joka on luowuttanut omaisuutensa welkojainsa tyhdyttämiseksi, kunnes hän on pesäntilansa walallaan waiwistanut;
- 7) se, joka irtolaisuudesta on tuomittu yleiseen työhön, aina kolmannen vuoden loppuun siitä, kuin hän työlaitoksesta pääsi;
- 8) se, joka laillisen tuomion nojalla on katsottawa olevan hywää mainetta waillla taikka on kelmoton maan palwelukseen tahti toisen asiaa ajamaan;
- 9) se, joka on todistettu syhyvätki siihen, että hän kansanedustajanwailissa on ostanut tai myhnyyt ääniä tai sitä yrittänyt tahti väneistänyt useammasa kuin yhdesiä paikassa taikka wäsiwallalla tai uhfautjella häirinnyt waaliwapautta, aina kuudennen kalenteriwoden loppuun siitä luten, kuin lopullinen tuomio ajasta annettiin.

Yhdenvertaisuus

I:nen nidos.

Kirj. E. Bellamy.

Jatkoa teokseen „Vuonna 2000“

on kirja johon täytyy jokaisen tutustua.

**Kolmisen vuotta sitten Painoylihallituksen
kieltämä teos.**

Sisältää:

- I Ankara ristikuulustelija.
- II Miksi ei vallankumous tapahtunut aikaisemmin.
- III Minä saan täydet oikeudet maassa.
- IV Kahdenkymmenennen vuosisadan pankkihuone.
- V Saan kokea uuden vaikutelman.
- VI Häpeä sille joka pahaa siitä ajattelee.
- VII Uutta hämmästyttävää.
- VIII Suurin ihme – muoti syösty valtaistuimelta.
- IX Mikä ei ollut muuttunut.
- X Keskiyön kylpy.
- XI Elämä omaisuus oikeuden perusteena.
- XII Miten omaisuuden erilaisuus hävittää vapauden.
- XIII Yksityiskapitaali yhteisvarastosta varastettu.
- XIV Me katselemme asevarastoani.
- XV Minne olisimme ilman vallankumousta joutuneet.
- XVI Tuomitseva puolustus.
- XVII Vallankumous pelastaa yksityisomaisuuden yksinoikeuden vallasta.
- XVIII Kaiku menneisyydestä.
- XIX „Voiko neito unohtaa koristuksensa?“
- XX Mitä vallankumous sai aikaan naisten hyväksi?
- XXI Voimisteluharjoituksissa.

Sivuja 216, hinta nidottuna 1 mk. 25 p., ja koru-
kansissa 2 mk.

Jokaisen työläisen kirjahyllyllä

tullee löytyä m. m. seuraavat teokset:

Suuret haaveilijat, kirj. Kaapo Murros, sivuja 112, hinta 75 p., on kirja joka tuskin kaipaa mitään suositteluja.

Taloudellinen valhe, kirj. Max Nordau, suom. Vyrjö Sirola, sivuja 93, hinta 50 p. on sängon henkevä sisältöinen kirja.

Aikamme orjuus, kirj. Leo Tolstoi, suom. O. T. hinta 75 p. — Kirja, niinkuin yleensä Tolstoin teokset, tarjoaa erittäin tärkeitä ajatuksen aiheita kaikille kansalaisille.

Pois seisova sotaväki, sijaan kansanpuolustus, kirj. A. Bebel, suom. Hannes Ryömä, hinta 75 p. — Kirjoittajan nimi yhtä hyvin kuin kirjan aihekin kehoittavat jokaista tutustumaan tähän teokseen.

Jesuksen taloudellinen politiikka, kirj. A. V. Ricker, suom. A. Ollikkala, hinta 35 p. Kirja pienuudestaan huolimatta on erittäin mieltäkiinnittävä ja sisältörikas.

R. G. Ingersoll'in valitut teokset, on kirja, joka ei saisi puuttua yhdeltäkään kansalaiselta. Ensimmäinen suuremmoinen painos myytiin kolmessa kuukaudessa loppuun. Sivuja yli 300, hinta 2: 25 helpommissa ja 2: 75 korukansissa.

Jumalat ja Perkeleet, kirj. Ingersoll, hinta 50 p.

Taivas ja Helvetti, kirj. Ingersoll, hinta 50 p.

Yllämainittuja kirjoja saadaan useimmista työväenlehtien konttoreista sekä työväen kirjakaupoista ja osoitteella:

M. V. VUOLUKKA
TAMPERE.

HUOM! Enemmin tilaajille suuret alennukset.